

Satujen ja liikunnan lumoa

Satujumppa 3–5-vuotiaan lapsen
kehityksen tukena

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja
nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Jutta Grönlund 1300155
Jenna Halla 1300151

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö

GRÖNLUND, JUTTA
HALLA, JENNA:

Satujen ja liikunnan lumoa
Satujumppa 3–5-vuotiaan lapsen
kehityksen tukena

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön opinnäytetyö, 54 sivua, 37
liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena oli 3–5-vuotiaan lapsen kehityksen tukeminen satujen ja liikunnan avulla. Toimeksiantajana toimi Lahden kaupungin Jalkarannan päiväkotinäyttely. Opinnäytetyössä tuotettiin satujumppakansio työvälineeksi päiväkodin varhaiskasvattajille. Satujumppakansio koostui yhdeksästä erilaisesta satujumppatuokiosta, joissa jokaisessa oli tavoitteena tukea lapsen eri kehityksen osa-alueita.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea lapsen kehitystä, lapsen osallisuutta ja sosiaalisia taitoja liikunnan ja satujen avulla. Lisäksi tarkoituksenamme oli tuottaa toimeksiantajalle vaihtoehtoinen työmenetelmä lapsen kehityksen tukemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa satujumppakansio, joka on sovellettavissa eri-ikäisille ja sen käyttöönotto olisi mahdollisimman vaivatonta ja helppoa. Lisäksi tavoitteenamme oli oppia lisää satujen ja liikunnan merkityksestä, lapsen kehityksestä sekä saada lisää varmuutta ja kokemusta lasten ohjaamisesta.

Nyky-yhteiskunnassa liikunnan merkitystä korostetaan koko ajan enemmän. Liikunnan tärkeys nousee esiin jo varhaiskasvatuksessa. Lapsille on päiväkodissa mahdollistettava omaehtoisesta liikkumisesta lisäksi myös monipuolista ohjattua liikuntaa. Varhaiskasvattajilla tulee olla innostusta ja paljon erilaisia työvälineitä liikunnan ohjaamiseen. Opinnäytetyömme tarjoaa varhaiskasvattajille yhden luovan työvälineen liikunnan ohjaamiseen. Opinnäytetyömme puitteissa emme kuitenkaan pystyneet tutkimaan kuinka aktiivisesti työvälinettä päiväkodilla käytetään.

Asiasanat: varhaiskasvatus, lasten kehitys, satuliikunta ja osallisuus

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

GRÖNLUND, JUTTA

The spell of fairy tales and physical education

HALLA, JENNA:

Fairy tale gymnastics as support for the 3–5-year-old child's development

Bachelor's Thesis in Social Pedagogy for Work with Children and Young People, 54 pages, 37 pages of appendices

Spring 2016

ABSTRACT

The topic of this functional thesis was supporting the 3–5-year-old child's development with the help of fairy tales and physical education. The commissioner of the thesis was Lahti city's daycare center Jalkaranta. In the thesis a fairy tale gymnastics notebook was produced as a tool to the educators of the daycare center. Fairy tale gymnastics notebook consisted of nine different fairy tale gymnastics moments. In every one of them the main goal was to support child's different development areas.

The objective of the thesis was to support child's development, child's participation and social skills with the help of fairy tales and physical education. Furthermore the objective was to produce for the commissioner an alternative working method to support child's development. The goal of the thesis was to produce fairy tale gymnastics notebook which could be used with children of different ages and which could be easy to use. Furthermore the goal was to learn more about the importance of the fairy tales and physical education, child's development as well as to gain experience and confidence to guide children.

Nowadays society highlights the importance of exercise more than before. The importance of exercise arise already in early childhood education. In addition to child's spontaneous exercise the daycare center has to also provide varied organized exercises. Educators have to have enthusiasm and many different working methods to guide physical education. Our thesis provides to educators one creative working method to guide physical education. Within our thesis we are not able to find out how effectively the daycare center is using this working method.

Key words: early childhood education, child development, fairy tale gymnastics and participation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TOIMEKSIANTAJA	3
2.1	Tausta	3
2.2	Tarkoitus ja tavoite	4
2.3	Toimeksiantaja ja kohderyhmä	5
2.4	Opinnäytetyöprosessi	5
2.5	Tiedonhaku	6
3	SATUJEN JA LIIKUNNAN NÄKYMINEN LAHDEN VARHAISKASVATUSTA OHJAAVISSA ASIAKIRJOISSA	8
3.1	Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen laki	8
3.2	Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	8
3.3	Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	9
3.4	Jalkarannan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	10
4	3–5-VUOTIAAN LAPSEN KEHITYKSEN TUKEMINEN SATUJEN JA LIIKUNNAN AVULLA	13
4.1	3–5-vuotiaan lapsen kehitys	13
4.1.1	Motoriset taidot	13
4.1.2	Kognitiiviset taidot	14
4.1.3	Tunnetaidot	15
4.1.4	Sosiaaliset taidot	16
4.2	Lapsen osallisuus	16
4.3	Liikunnan merkitys lapsen kehitykselle	19
4.4	Satujen merkitys lapsen kehitykselle	19
4.5	Lapsen liikunnan ohjaaminen	21
5	SATUJUMPPAKANSIO	23
5.1	Suunnitteluvaihe	23
5.2	Satujumppatuokiot	25
5.3	Satujumppatuokiot Jalkarannan päiväkodilla	29
6	ARVIOINTI	31
6.1	Ensimmäinen satujumppatuokio	31
6.2	Toisen satujumppatuokion arviointi	32

6.3	Kolmas satujumppatuokio	34
6.4	Lastentarhanopettajan palaute satujumppatuokioista	35
6.5	Satujumppakansion arviointi	37
6.6	Opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteiden arviointi	38
7	YHTEENVETO	41
7.1	Prosessin yhteenveto	41
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	43
7.3	Jatkotutkimusehdotuksia	45
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Lapselle liikkuminen ja leikkiminen ovat luonnollisia tapoja toimia ja oppia uutta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 17). Lapsi ei ajattele liikkuvansa sen takia, että liikkuminen on hyväksi terveydelle, vaan lapsi liikkuu, koska liikunta on kivaa ja siitä saa onnistumisen kokemuksia (UKK-instituutti 2006, 3). Päivittäinen liikunta on välttämätöntä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. Jokaisen lapsen tulisi liikkua päivän aikana vähintään 2 tuntia reipasta liikuntaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 3, 17–18). Iän myötä fyysinen aktiivisuus saattaa kuitenkin vähentyä ja liikkuminen ei välttämättä olekaan enää niin mukavaa kuin ennen. Tämän vuoksi aikuisilla on tärkeä rooli kannustaa ja opettaa lapsia liikkumaan heille mielekkäällä tavalla pienestä pitäen. (UKK-instituutti 2006, 3.)

Varhaislapsuudessa opittu mielekäs liikunnallinen elämäntapa on usein pysyvä ja jatkuu läpi koko elämän (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 17).

Opinnäytetyömme tuotos on satujumppakansio, joka tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Satujumppakansion suunnittelussa on huomioitu lapsen iän mukainen kehitys ja tärkeitä kehityksen osa-alueita.

Satujumppakansiomme tukee lasten päivittäistä liikuntaa ja lasten osallisuutta sekä tarjoaa lapsille mielekkään tavan liikkua onnistumisen kokemusten kautta. Satujumppakansiossa olevat tuokit ovat vain yksi tapa toteuttaa satujumppaa. Toivomme, että opinnäytetyömme avulla satujumpan käyttö lisääntyisi ja siitä tulisi näkyvämpi osa ainakin toimeksiantajamme päiväkodin arkea.

Idea opinnäytetyömme aiheelle muodostui vähitellen opintojen edetessä, kun huomasimme että kumpaakin kiinnostaa satujen ja liikunnan yhdistäminen. Saduista ja liikunnasta löytyy molemmista paljon tietoa, mutta yhdessä satuliikunnasta on vain vähän tietoa. Satuliikunnasta käytetään myös termiä satujumppa, joka on toimeksiantajamme mukaan varhaiskasvattajien keskuudessa tunnetumpi käsite. Opinnäytetyössämme päädyimmekin käyttämään pääasiassa käsitettä satujumppa.

Satujumppaa on hankala määritellä, sillä jokainen voi toteuttaa sitä hieman eri tavoilla. Toimiva satujumppatuokio voi olla esimerkiksi seikkailuliikuntaa, jossa sadun edetessä tehdään liikunnallisia liikkeitä. Satujumpan tavoitteena on olla vuorovaikutuksellinen tapahtuma, jossa on mahdollista opetella uusia motorisia taitoja ja kielellisiä käsitteitä. Satujumppaa toteuttaessa on mahdollista myös osallistaa lapsia ja antaa heidän vaikuttaa tarinan kulkuun tai tarinan aikana tehtäviin liikkeisiin. Satujumpassa satuihin ja tarinoihin tutustutaan koko kehoa apuna käyttäen, näin ollen lapsen voi olla helpompi ilmaista itseään, eläytyä kuulemaansa ja harjoitella puheen tuottamista. Satujumpan avulla voidaan käsitellä asiakokonaisuuksia kokonaisvaltaisesti ja lapsille mielekkäällä tavalla mielikuvitusta käyttäen. (Pulli 2001, 63–64.)

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TOIMEKSIANTAJA

2.1 Tausta

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tavoitteena on suunnitella satujumppakansio ja toteuttaa muutama satujumppatuokio päiväkodissa pienryhmille. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on konkreettinen tuotos, esimerkiksi perehdytyskansio, opas tai esite. Opiskelijoiden lisäksi toiminnallisessa opinnäytetyössä on mukana myös muita toimijoita. Tutkimuksellisuus, toiminnallisuus, teoreettinen tieto ja raportointi muodostavat toiminnallisen opinnäytetyön. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.)

Opinnäytetyömme oli suunnattu varhaiskasvatukseen, koska halusimme suorittaa opinnoissamme myös lastentarhanopettajan pätevyyden. Valitsimme opinnäytetyön aiheeksi 3–5-vuotiaan lapsen kehityksen tukemisen satujen ja liikunnan avulla. Päätimme rajata opinnäytetyömme aiheeksi satujumpan, sillä se kiinnosti meitä molempia ja halusimme siitä lisää tietoa. Olimme yrittäneet aikaisempia projekteja varten etsiä valmiita satujumppia, mutta niitä ei ole löytynyt kuin muutama. Myös Facebookin varhaiskasvattajien materiaalipankki -ryhmässä nousi esiin tarve valmiille satujumppatuokioille.

Opinnäytetyömme toimeksiantaja oli Lahden kaupungin Jalkarannan päiväkotitoiminta. Otimme yhteyttä kyseiseen päiväkotiin, sillä se oli meille jo entuudestaan tuttu. Päiväkoti kiinnostui aiheestamme ja lähti innolla mukaan yhteistyöhön, sillä satujumppa ei ole päiväkodilla aktiivisessa käytössä. Saimme päiväkodilta yhteyshenkilön, jonka ryhmälle pidimme muutaman satujumppakerran suunnittelemastamme satujumppakansiosta. Ryhmän lapset olivat 3–5-vuotiaita, eikä heillä ollut erityisen tuen tarvetta.

Ensimmäisellä tapaamiskerralla nousi esiin päiväkodin toive satujumppien teemoista. Päiväkodin arvoja ovat kestävä kehitys ja luonto, joten toiveena oli että nämä arvot huomioitaisiin satujumppien suunnittelussa.

Keskustelun pohjalta saimme idean, että osa satujumppista voisi olla ulkona

toteutettavia. Päätimme toteuttaa päiväkodin toiveen ja keskittyä enimmäkseen luontoaiheisiin satuihin. Halusimme satujumppakansioon mukaan myös muutaman muihin aiheisiin liittyvän sadun, koska halusimme että muidenkin päiväkotien olisi mahdollisimman luontevaa ottaa satujumppakansio käyttöönsä.

2.2 Tarkoitus ja tavoite

Yhdessä toimeksiantajan kanssa määritimme, että opinnäytetyömme tarkoitus oli tukea lapsen kehitystä, lapsen osallisuutta ja sosiaalisia taitoja liikunnan ja satujen avulla. Myös Lahden varhaiskasvatussuunnitelmassa korostettiin lasten liikunnan merkitystä. Liikunta oli yksi lapselle ominaisista tavoista toimia. Lahden varhaiskasvatussuunnitelman mukaan jokapäiväinen liikunta oli lapsen terveen kasvun perusta. Kasvattajien tuli tarjota lapsille tilaa ja aikaa liikkumiseen päivittäin. (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 18.)

Jalkarannan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasta kävi ilmi, että liikunnan avulla oli tarkoitus tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, harjoitella sosiaalisia taitoja, tarjota elämyksiä sekä vahvistaa motorisia taitoja ja omaa kehon kuvaa. Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittiin myös, että tavoitteena oli käyttää päiväkodin arjessa luovaa liikuntaa, johon kuului muun muassa sadut ja mielikuvat. (Varhaiskasvatussuunnitelma Jalkarannan päiväkotia 2005.)

Tarkoituksenamme oli tuottaa toimeksiantajalle yksi vaihtoehtoinen työmenetelmä tukea lapsen kehitystä satujen ja liikunnan avulla. Työvälineen oli tarkoitus tukea päiväkodin luontokasvatusta. Testasimme myös muutaman satujumppakansion satujumpista Jalkarannan päiväkodin 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä.

Tavoitteenamme oli tuottaa lapsen kehitystä tukeva satujumppakansio työvälineeksi päiväkodin arkeen. Tavoitteena oli, että satujumppakansio olisi helposti sovellettavissa eri-ikäisille ja sen käyttöönotto olisi vaivatonta

ja helppoa. Pyrimme siihen, että kansion voi vain ottaa hyllystä ja toteuttaa satujumppatuokion ilman suurempia valmisteluja ja välineiden hankintaa.

Omana oppimistavoitteenamme oli saada lisää tietoa satujen ja liikunnan merkityksestä sekä lapsen kehityksen tukemisesta. Pyrimme tietenkin luomaan satujumppakansiota myös meille itsellemme hyödyllisen työkalun lasten kanssa työskentelyyn. Siitä huolimatta, että ohjauskertoja päiväkodilla oli vain muutama, tavoitteenamme oli saada lisää varmuutta ja kokemusta lasten ohjaamisesta.

2.3 Toimeksiantaja ja kohderyhmä

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimi Lahden kaupungin Jalkarannan päiväkotitoimi. Päiväkoti oli syksyllä muuttanut koulun yhteyteen ja aloittanut uusissa remontoituissa tiloissa. Jalkarannan päiväkodissa toimi kolme esikouluryhmää, kolme 3–5-vuotiaiden ryhmää ja kolme 1–5-vuotiaiden sisarusryhmää. Päiväkodille tärkeitä arvoja olivat leikki, kestävä-kehitys ja yhteisöllisyys. Toimintaa toteutettiin pienryhmissä, jotta lapsella olisi mahdollisimman turvallinen olo ja hän saisi tarvitsemansa huomion. (Lahden kaupunki 2016.)

Opinnäytetyömme aihe liittyi 3–5-vuotiaiden lasten kehitykseen, joten kohderyhmänämme olivat sen ikäiset lapset. Toteutimme satujumppatuokiot yhdessä näistä Jalkarannan päiväkodin 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä. Kyseisen ryhmän lapset liikkuvat paljon luonnossa ja metsässä, joten satujumppamme aihe oli heille hyvin tuttu. Ryhmän lapset olivat toisilleen jo entuudestaan tuttuja ja kenelläkään ei ollut mitään liikuntarajoitteita.

2.4 Opinnäytetyöprosessi

Aloitimme opinnäytetyömme keväällä 2015, ensin pohtimalla aihetta ja myöhemmin ilmoittautumalla opinnäytetyöprosessiin. Tarkoituksenamme oli pitää suunnitelmaseminaari elokuussa 2015, satujumppatuokiot syys-

lokakuussa ja julkaisuseminaari loppuvuodesta 2015. Emme kuitenkaan päässeet kesän 2015 aikana niin pitkälle kuin oli tarkoitus, joten päätimme hieman muuttaa aikatauluamme. Teimme keväällä ja kesällä tiedonhakua, jonka aikana kävi jo hyvin selväksi aikaisempien tutkimusten puuttuminen.

Syksyn 2015 aikana suunnittelimme kuinka toteutamme toiminnallisen osan opinnäytetyöstä, ja etsimme lisää tietoa aiheeseen liittyen. Pidimme joulukuussa 2015 suunnitelmaseminaarin, jonka jälkeen haimme opinnäytetyöllemme tutkimuslupaa. Päiväkodin kanssa sovimme että pidämme opinnäytetyömme toiminnallisen osan alkuvuodesta 2016. Tarkoituksenamme oli mennä päiväkodille ohjaamaan yhteensä kuusi noin 30 minuutin mittaista satujumppatuokiota. Aikataulujen yhteensovittamisessa ilmenneiden haasteiden takia, saimme sovittua ainoastaan kolme kertaa jolloin pääsimme päiväkodille ohjaamaan satujumppatuokion. Satujumppatuokiosta ja –kansiosta saamamme palautteen perusteella muokkasimme satujumppakansiotamme ja toimitimme sen sitten päiväkodille käytettäväksi.

Satujumppatuokioiden ohjaamisen jälkeen kirjoitimme heti omaa arviointia ohjauskerroista, jotta kaikki olennainen olisi vielä tuoreessa muistissa. Keväällä 2016 kirjoitimme opinnäytetyötämme ja teimme tiedonhakua, johon liittyen kävimme myös tiedonhankintaklinikalla. Julkaisuseminaarin pidimme huhtikuussa 2016.

2.5 Tiedonhaku

Opinnäytetyömme kannalta olennaisia käsitteitä olivat varhaiskasvatus, lapsen kehitys, satuliikunta ja osallisuus. Lähdemateriaalia etsiessämme, kävimme ammattikorkeakoulun tiedonhankintaklinikalla ja totesimme yhdessä kirjastontyöntekijän kanssa, että suoraan satujumppaan liittyvää tietoa oli todella vähän. Uusimmat aiheesta tehdyt tutkimukset olivat 2000-luvun alkupuolelta, eli jo yli 10 vuotta vanhoja.

Teimme tiedonhakua erilaisista tieteellisistä tietokannoista, jotka listasimme alla olevaan kuvioon 1. Listasimme kuvioon 1 myös yleisimmin

käyttämämme hakusanat, joita katkaisemalla ja yhdistämällä saimme tiedonhaussa mahdollisimman laajan aineiston. Tarkistimme sanasto- ja ontologiapalvelu Fintosta, että hakusanat olivat asiasanoja. Käänsimme hakusanat myös englannin kielelle ja teimme tiedonhakua englanninkielisistä tietokannoista. Opinnäytetyössämme pyrimme aina käyttämään uusinta lähdemateriaalia. Osa lähdemateriaalista oli kuitenkin yli 10 vuotta vanhoja, mutta arviomme mukaan tieto oli edelleen paikkansa pitävää, joten päädyimme käyttämään niitä. Saimme harjoitteluidemme aikana myös muutamia kirjavinkkejä, joita hyödynsimme opinnäytetyötämme tehdessä. Hyödynsimme tiedonhaussa myös muiden aiheesta tehtyjen opinnäytetöiden, pro gradu -tutkielmien ja väitöskirjojen lähdeluetteloita.

Tieteelliset tietokannat	Hakusanat
<ul style="list-style-type: none"> • Academic Search Elite (EBSCO) • Arto • Elektra • Masto-Finna • Melinda • Theseus 	<ul style="list-style-type: none"> • Osallisuus • Varhaiskasvatus • Satuliikunta • Pienryhmät • Tunnetaidot • Kognitiivinen kehitys • Lapsilähtöisyys • Lasten kehitys

Kuvio 1. Opinnäytetyön tiedonhaussa käytetyt tietokannat ja hakusanat

3 SATUJEN JA LIIKUNNAN NÄKYMINEN LAHDEN VARHAISKASVATUSTA OHJAAVISSA ASIAKIRJOISSA

3.1 Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen laki

Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, joka velvoittaa noudattamaan siinä säädettyjä lapsen oikeuksia (Unicef 2016). Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus lepoon, vapaa-aikaan sekä hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan (Unicef 1991, 23). Lapsen oikeuksien sopimus on otettu huomioon myös Suomen lakia säädettäessä (Unicef 2016).

Varhaiskasvatuslaissa nousee esiin, että varhaiskasvattajan tulee tarjota lapselle mahdollisuus liikuntaan. Lisäksi toiminnan tulee olla sellaista, että se tukee lapsen iänmukaista kehitystä ja kasvua. Varhaiskasvatuslaki asettaa myös yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi tarjota sellaista pedagogista toimintaa, joka perustuu liikuntaan ja leikkiin.

Varhaiskasvatuksen on myös tarjottava lapselle turvallinen ja oppimista edistävä kasvuympäristö, jossa lapsi voi harjoitella sosiaalisia taitojaan sekä muiden lasten että aikuisten kanssa. (Varhaiskasvatuslaki 508/2015, 2a §.)

3.2 Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on suunniteltu niin, että se toteuttaa lain asettamia tavoitteita ja määräyksiä (Varhaiskasvatuslaki 508/2015, 2a §). Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan leikin ja satujen merkitystä kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan lasten pitävän tarinoista. Siinä mainitaan, että lasten luottamus omiin kykyihin ja itsensä ilmaisemiseen kasvaa kun, lapsille annetaan mahdollisuus keksiä ja kertoa omia tarinoita. Myös kasvattajien on tärkeää tarjota lapsille luovaa toimintaa satujen pohjalta, jotta lasten luottamus omiin kykyihin ja itsensä ilmaisemiseen

kasvaa. Satujen käyttö kannattaa, sillä ne tutustuttavat lapset monipuolisesti maailmaan, parantavat kuuntelutaitoja sekä rikastuttavat kieltä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19–20.)

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan liikunnan olevan yksi lapselle ominaisista tavoista toimia. Liikunnan kerrotaan olevan terveen kasvun perusta. Liikunnan avulla lapsi oppii uutta, kokee iloa, ajattelee ja ilmaisee tunteitaan. Liikunta on tärkeä aloittaa varhaislapsuudessa, sillä liikunnallinen elämäntapa opitaan jo lapsena. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan liikunnan olevan hyvä tapa tutustua itseensä, toisiin lapsiin ja ympäristöön. Siinä korostetaan myös aikuisen merkitystä lasten liikunnassa. Aikuisten tulee kannustaa lapsia liikkumaan sekä luoda lapsille liikuntaan innostava ympäristö. Myös ohjattu liikunta on lapsen motoriselle ja kehitykselle tärkeää. Varhaiskasvattajan tehtävä on havainnoida säännöllisesti jokaisen lapsen motorista kehittymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–23.)

3.3 Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma tukee valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja suurin osa satuihin ja liikuntaan liittyvistä osioista on otettu suoraan valtakunnallisesta suunnitelmasta. Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa satujen merkityksestä on puhuttu kielen merkityksen kautta. Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa on annettu paljon ohjeita päiväkotikohtaisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin. Siinä on esimerkiksi kerrottu mihin kysymyksiin päiväkodin tulee omassa varhaiskasvatussuunnitelmassaan pohtia vastauksia. Lahden kaupungin päiväkotien tulee omissa varhaiskasvatussuunnitelmissaan tuoda esiin esimerkiksi, miten päiväkodissa tuetaan vuorovaikutuksen ja kielen kehitystä 1–3-vuotiaiden ryhmässä? (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 16.) Näitä osa-alueita voi tukea esimerkiksi satujen lukemisen, roolileikkien ja satujumpan avulla.

Liikunnan kohdalla Lahden varhaiskasvatussuunnitelmassa on valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta kerrottu oleelliset asiat varhaiskasvatuksen liikunnasta. Siihen on myös lisätty liikunnan vuosisuunnitelma taulukko esi- ja alkuopetuksen hyödynnettäväksi. Vuosi suunnitelmaa voi kuitenkin hyödyntää myös varhaiskasvatuksen puolella. Vuosisuunnitelmassa on eritelty mitä minäkin vuodenaikana voi tehdä sisäliikunnassa ja mitä voi tehdä ulkoliikunnassa. (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 19.)

3.4 Jalkarannan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Jalkarannan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa on asetettu tavoitteet kielen kehitykseen ja vuorovaikutukseen sekä liikuntaan. Molemmista osa-alueista on tehty myös vuosisuunnitelma, joita hyödynnetään päiväkodin arjessa. Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa tavoitteena kieli ja vuorovaikutusosiossa on muun muassa rohkaisu mielipiteen ilmaisuun, ohjeen kuunteleminen ja sen mukaan toimiminen, vuorovaikutus muiden kanssa, kielellisen tietoisuuden herääminen sekä oman puheenvuoron pyytäminen. Vuosisuunnitelmassa on myös mietitty keinoja miten näihin tavoitteisiin päästään. Keinoina ovat muun muassa kieli ja vuorovaikutus luonnossa, omat esitykset, leikit, sadut, runot, lorut, sadutus, oma mielipide, pohdinta ja itseilmaisu. (Varhaiskasvatussuunnitelma Jalkarannan päiväkoti 2005, 13–19.)

Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa liikunnan tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen, liikunnan ilon kokeminen, elämyksien tarjoaminen, sosiaalistaitojen harjoittelu, kognitiivisten ja motoristen taitojen vahvistaminen, oman kehon kuvan hahmottaminen ja kehonosien nimeäminen sekä liikuntavälineiden käyttäminen ja niistä huolehtiminen. (Varhaiskasvatussuunnitelma Jalkarannan päiväkoti 2005, 13.) Vuosisuunnitelmassa on tuotu esiin millä keinoin tavoitteisiin voitaisiin päästä ja mihin vuodenaikaan mitään liikuntaa voitaisiin harrastaa. Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa

mainitaan muun muassa musiikkiliikunta ja luovaliiikunta.

(Varhaiskasvatussuunnitelma Jalkarannan päiväkoti 2005, 19.) Käytimme opinnäytetyömme toteutuksessa satujumppaa, joka ei varsinaisesti sillä nimellä näy missään varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa.

Satujumpan idea oli kuitenkin lähellä sekä liikuntaa, satuja että luovaa liikuntaa. Kirjoittaessamme opinnäytetyötä ja suunnitellessamme satujumppia kiinnitimme paljon huomiota Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa nousseisiin asioihin. Halusimme, kiinnittää huomiota erityisesti Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmaan, jotta opinnäytetyömme ja ohjaamamme tuokiot olisivat juuri heille mahdollisimman antoisia.

Suunnittelemissamme satujumppatuokioissa tavoitteena oli tukea lapsen eri kehityksen osa-alueita eli sosiaalisia taitoja, kognitiivisia taitoja, tunnetaitoja sekä motorisia taitoja. Nämä osa-alueet nousevat esille myös Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmasta. Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa sosiaalisia taitoja koskevana tavoitteena on olla mahdollisimman paljon vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä harjoitella muita sosiaalisia taitoja, kuten toisten huomioimista, hyviä tapoja, anteeksi pyytämistä ja anteeksi antamisen merkitystä. Kognitiiviset taidot nousevat Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa esille tavoitteena järjestää lapsille keksimiseen ja ongelmanratkaisuun kannustava oppimisympäristö, tukea lapsen käsitteiden oppimista ja ajattelun kehittymistä sekä lapsen matemaattisten tietojen ja taitojen kehittäminen konkreettisen toiminnan kuten pelien ja leikkien kautta. Tunnetaitojen merkitys näkyy Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelmassa siten, että siinä korostetaan, että päiväkodin ilmapiirin tulee olla sellainen, että lapset pystyvät tuomaan esille omat niin hyvät kuin huonot tunteet. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille, että tavoitteena on, että tunteita nimetään, käydään läpi arjen eri tilanteissa ja niihin eläydytään draamaleikkien avulla. Motoriset taidot ja niiden tukeminen ovat myös yksi Jalkarannan varhaiskasvatussuunnitelman tavoite. Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan, että Jalkarannan päiväkodissa tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä,

mahdollistaa liikunnan ilon kokeminen, vahvistaa motorisia taitoja sekä hahmottaa omaa kehon kuvaa. (Varhaiskasvatussuunnitelma Jalkarannan päiväkoti 2005, 13–14.)

4 3–5-VUOTIAAN LAPSEN KEHITYKSEN TUKEMINEN SATUJEN JA LIIKUNNAN AVULLA

4.1 3–5-vuotiaan lapsen kehitys

Jokainen lapsi kehittyy hieman eri aikaan, eikä ole mahdollista luoda jokaisen lapsen kohdalla paikkansa pitäviä aikatauluja siitä, missä vaiheessa lapsi osaa esimerkiksi kävellä, puhua tai ilmaista tunteitaan. Lapsen kehitys on jatkuvaa ja lapsen kanssa eniten vuorovaikutuksessa olevat kasvattajat tietävät onko syytä huolestua lapsen kehityksestä vai ei. Lastentarhanopettajien on tärkeää tiedostaa lapsen erilaiset kehitysvaiheet, jotta he voivat suunnitella laadukasta varhaiskasvatusta toteuttavaa toimintaa. Olemme myös satujumppia suunnitellessamme ottaneet huomioon 3–5-vuotiaan lapsen eri kehitysvaiheet ja valmiudet tehdä motoriikkaa vaativia liikkeitä.

Lapsen kehityksen tukeminen on sekä vanhempien että kasvattajien yhteinen tehtävä. Nykypäivänä kasvatusalan ammattilaiset ovat auttamassa ja tukemassa vanhempia kasvatuksessa lapsen vauvaiästä aikuisuuteen asti. Vanhemmat eivät enää ole yksin lapsen kasvattajia, vaan koko ajan enemmän on vastuuta siirtynyt myös päiväkodille ja koululle. (Laakkonen 2010, 27.)

4.1.1 Motoriset taidot

Lapsen motoriset taidot muodostuvat perusliikkumisen taidoista, joihin sisältyy kehon asennot, liikkeet ja siirtymiset. Näiden taitojen kehittyminen antaa pohjan kaikille lapsen kehittyville toiminnoille. Perusliikkumisesta tulisi huolehtia koko lapsuuden ajan ja vielä aikuisenakin. Motorisilla taidoilla tarkoitetaan perusliikkumisen luomalle pohjalle kehittyviä kahden tai useamman kehon osan liikkeiden muodostamia opittuja yhdistelmiä. (Numminen 2006, 109.) Lapsi kehittyy kokonaisvaltaisesti, joten motoristaitojen kehittyminen ei ainoastaan tue lapsen fyysistä kasvua,

vaan voi epäsuorasti tukea ja auttaa myös lapsen muiden persoonallisuuden osa-alueiden kehittymistä (Numminen 2006, 114).

Jokainen lapsi kehittyy omaan aikaansa, joten ikä ei aina kerro sitä mitä lapsen tulisi osata. Kehitysvaiheet eivät aina toteudu samalla tavalla jokaisen lapsen kohdalla, vaan mainitut iät ovat suuntaa antavia. Kolmevuotias lapsi alkaa pikkuhiljaa itsenäistyä ja kokeilla uusia asioita. Kolmevuotiaan lapsen kävely on jo varmaa ja hän oppii vähitellen juoksemaan, heittämään sekä potkimaan palloa. Neljävuotias lapsi osaa hypätä tasajalkaa, hypätä yhdellä jalalla, kävellä portaita tasa-askelin. 4–5-vuotias lapsi usein osaa jo hyppiä, juosta, kiipeillä, painia ja hän harjoittelee erilaisilla välineillä urheilua kuten hiihtoa ja narulla hyppimistä. (MLL 2015.)

4.1.2 Kognitiiviset taidot

Lapsen kognitiivisten taitojen kehittyminen on mahdollista silloin, kun lapselle on kehittynyt muistin, kielen, havaitsemisen sekä ajattelun toimintoja. Näiden taitojen on mahdollista kehittyä, kun lapsen hermoverkot ovat aktivoituneet ja hermoverkot ovat tehtävän kannalta järjestäytyneet mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Kognitiiviset taidot kehittyvät kuitenkin läpi elämän ja ne vaihtelevat erilaisissa tilanteissa. (Numminen 2005, 156–157.)

Kolmevuotiaan lapsen kieli kehittyy ja hän käyttää sanoja ja lyhyitä lauseita. Myös lapsen mielikuvitus kehittyy ja vilkastuu kolmen vuoden iässä. Lapsen leikkiin alkaa pikkuhiljaa tulla enemmän kuvittelu- ja roolileikin piirteitä. 4–5-vuotiaana lapsi alkaa viettää enemmän aikaa kavereidensa kanssa ja vertailla omia taitojaan toisiin. Tämä ikäkausi on erittäin tärkeää kielellisen kehityksen kannalta, ja usein tässä iässä lapsi selittää paljon asioita, kertoo satuja ja keksii omia sanoja. Lapsi osaa tässä iässä jo käyttää aikaa ilmaisevia sanoja kuten huomenna, tänään yms. (MLL 2015.)

4.1.3 Tunnetaidot

Tunnetaitojen harjoittelu tarkoittaa sitä, että tunteista, siitä miltä ne tuntuvat ja miksi niitä tulee, puhutaan lapsen kanssa. Lapselle kerrotaan, ettei tunteita tarvitse pelätä ja ne menevät usein itsestään ohi. Lapsilla on usein paljon tunteita ja onkin tärkeää jo varhaisessa vaiheessa oppia tunnistamaan ja ilmaisemaan niitä. Usein lapsille on vaikeaa tiedostaa miten erilaisten tunteiden kanssa tulisi toimia, siksi aikuisen on oltava auttamassa ja tukemassa lasta uusien tunteiden kanssa. (Väestöliitto 2016.) Surakan (2013) tutkimuksen mukaan lapset sanoittavat omilla leikeissään yleensä vain omia tunteitaan, mutta aikuisen kanssa myös toisten tunteita. Aikuisen läsnä ollessa lapset osasivat paremmin myös eläytyä toisten tunteisiin, mutta toisten tunteiden huomioiminen on vielä alle 5-vuotiaalle hankalaa. (Surakka 2013 81–82.)

Tunneilmaisulla tarkoitetaan lapsen kykyä ilmaista tunteita. Näin ollen siihen kuuluu sekä positiivisten tunteiden näyttäminen sekä kyky purkaa negatiivisia tunteita niin, etteivät ne vahingoita lasta. Positiivisten tunteiden ilmaiseminen muodostaa hyväksyvän, turvallisen ja tukevan ilmapiirin, jossa on helpompi käsitellä myös negatiivisia tunteita. Jos lapsi ei vielä osaa hallita tunteitaan, saattaa seurauksena olla hallitsemattomia tunteenpurkauksia ja negatiiviseen tunteeseen jumittumista. (Suomen mielenterveysseura 2016.)

Tunnetaitojen ja itsetuntemuksen perustan muodostaa kyky havaita ja tunnistaa omia tunteita. Näitä taitoja lapsi tarvitsee myös ymmärtääkseen toisten tunteita ja ollakseen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tunteiden avulla lapsi ilmaisee myös omia kokemuksiaan. Tunteita ymmärtävän lapsen on helpompi tehdä arjen pieniä päätöksiä, eikä hän tee vääriä valintoja niin helposti, kuin lapsi joka ei vielä ymmärrä tunteita. (Suomen mielenterveysseura 2016.)

Lapsi pahoittaa mielensä 3–4-vuotiaana helposti ja tarvitsee vielä aikuisen apua pettymyksien sietämisessä. Lähempänä neljää ikävuotta lapsi alkaa kysellä asioista ja mielikuvitus vilkastuu entisestään. 4–5-vuotias lapsi on

usein jo aika omatoiminen ja sopeutuu erilaisiin tilanteisiin hyvin. Välillä tunteet saavat kuitenkin vallan ja asiat alkavat ärsyttää, jolloin lapsi kaipaa hoivaa ja läheisyyttä. (MLL 2015.)

4.1.4 Sosiaaliset taidot

Salmivallin (2005) mukaan lapsen kasvaessa sosiaaliset suhteet muodostuvat koko ajan tärkeämmiksi. Lapsi muodostaa sosiaalisia suhteita sekä erilaisten ryhmien kanssa, että yhden ihmisen kanssa. Ryhmän jäsenenä oleminen antaa lapselle mahdollisuuden harjoitella yhteistyötä, johtajuutta ja jämäkkyyttä, kun taas ystävyys-suhteissa lapsi voi harjoitella luottamusta, läheisyyttä ja sitoutumista. (Luttinen 2006, 15.)

3–4-vuotias lapsi haluaa tehdä asioita itse, mutta kaipaa kuitenkin jo leikkikavereita itselleen. Kavereiden kanssa leikkimistä vasta harjoitellaan, joten riitatilanteita saattaa muodostua usein. 4–5-vuotiaalla lapsella on usein mielikuvitusystäviä ja hän saattaa liioitella ja kerskailla tapahtumista. Toisten kanssa leikkiminen on tässä ikävaiheessa jo paremmin hallinnassa, joten riitatilanteiden selvittelyssä käytetään enemmän puhetta ja sanallista selvittelyä kuin tönimistä. Viisivuotiaan lapsen leikkeihin alkaa tulla mukaan enemmän sääntöjä ja lapsi kaipaa oman ikäistään seuraa. Viisivuotiaana lapsella on usein jo joku todella hyvä ystävä, jonka kanssa mielellään leikkii. Kaverisuhteet ovatkin jo melko pysyviä ja kestävät pidempään kuin aikaisemmin. Usein tässä iässä osataan jo joustaa ja selvittää asiat ilman riitatilanteita. (MLL 2015.)

4.2 Lapsen osallisuus

Lapsen osallisuutta ja lapsen kuulemistä on alettu koko ajan korostaa enemmän ja enemmän kouluissa ja päiväkodeissa. Lapsen yksilöllisestä toimimisesta on siirrytty vähitellen kohti lasten välistä yhteistä toimintaa. (Turja 2012, 46.) Kun lapset pohtivat yhdessä omia kokemuksiaan, ideoivat erilaisia asioita, osallistuvat toimintaan sekä arvioivat toimintaa neuvotellen, heidän kykynsä ajatella itsenäisesti lisääntyy, itseluottamus

kasvaa sekä yhteisössä tarvittavat taidot vahvistuvat. (Turja 2012, 52–53.)

Baen (2010) & Turjan (2007) mukaan lapsen osallisuuden voi tiivistää ajatukseksi, että lapsi saa itse vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään maailmaan (Roos 2015, 51). Osallisuus tarkoittaa toisaalta myös lasten oikeutta tehdä valintoja ja päätöksiä. Toteutuakseen, osallisuuden on näytävä lasten arjessa päivittäin. (Nyland 2009, Leinosen 2010, 4 mukaan.) YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä ja se on huomioitava häntä itseään koskevissa päätöksissä iän ja kehitystason mukaan. Näin ollen jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi päiväkodin toimintaan ja suunnitteluun. (Unicef 1991, 11.)

Osallisuus ei ole pelkästään yhden lapsen kuuntelemista, vaan osallisuus tarkoittaa myös kaikkien ryhmään kuuluvien lasten keskenään erilaistenkin mielipiteiden kuuntelemista ja huomioon ottamista. Osallisuuden kannalta on tärkeää, että asioista neuvotellaan yhdessä, jotta päästään kaikkia miellyttävään ratkaisuun. (Turja 2010, Koivulan 2011, 7 mukaan.) Lasten osallisuuden ja kuulemisen edistämiseksi pienryhmätoiminta on yleensä isossa ryhmässä toimimista antoisampaa (Kiili 2006, Kankaan 2013, 12 mukaan).

Lapsen on tärkeää tuntea, että hän saa vaikuttaa asioihin ja tehdä päätöksiä sekä, että hänen tekemisillään ja sanomisillaan on oikeasti merkitystä. Pienten lasten kohdalla se, että lapsi tulee kuulluksi päivittäin leikeissään ja päivän askareissaan, vaikuttaa paljon siihen tunteeo lapsi itsensä osalliseksi. (Irtamo 2013, 16.) Lapsi havaitsee herkästi sen kuunnellaanko häntä oikeasti, vai esittääkö aikuinen kuuntelevansa. Osallisuutta ei tue tällainen välinpitämätön kuuntelu, joka ei tuota mitään tulosta lapsen toivomaan suuntaan. Kasvattajan on oikeasti annettava lapselle mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja keskusteltava lapsen kanssa kuinka jatkossa toimitaan, jotta lapsi voi todella kokea olonsa osalliseksi. (Konstantoni 2013, 371–372.)

Kasvattajilta vaaditaan monenlaisia taitoja, jotta he voivat tukea lapsen osallisuutta. Yksi tärkeimmistä taidoista on kuitenkin lapselle läsnä oleminen. Lapsen ajatukset ja ideat tulevat usein esille erilaisissa vapaamuotoisissa arjentilanteissa ja siksi on tärkeää, että kasvattajalla on aikaa kuunnella lasta päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa. (Turja 2007, Kankaan 2013, 19 mukaan.) Kasvattajien on luotava kulttuuri, jossa lapsia kannustetaan omatoimisuuteen ja omien valintojen tekemiseen.

Kasvattajien tulee osata vetäytyä liiallisesta päättäjän roolista, mutta toisaalta teoillaan auttaa ja ohjata lapsia päätöksen teossa. (Strandell 1995, Kankaan 2013, 11 mukaan; Ghirotto & Mazzoni 2013, 302.)

Kasvattajan vastuu lapsesta, ei ole ikinä siirrettävissä lapselle itselleen. Lapsen tehdessä valintoja, hänen on koko ajan tunnettava olevansa turvassa. Kasvattaja ei saa jättää lasta yksin valintojensa kanssa, vaan lasta on tuettava tarpeen mukaan päätöksien teossa. (Ojakangas 1997, Leinosen 2010, 15 mukaan.) Lasten osallisuuden kasvaessa aikuiset pelkäävät oman auktoriteettiasemansa puolesta. On kuitenkin muistettava, että osallisuus ei ole lapsen omaa päättämistä, vaan perustuu yhdessä tehtyihin neuvotteluihin, jolle täytyy varata tarpeeksi aikaa. (Pekki & Tamminen 2002, Kiili 2006, Turja 2011, Irtamon 2013, 23 mukaan.)

Roos (2015) pohtii väitöskirjassaan, että vaikka lapsen osallisuus on nykypäivänä paljon esillä oleva asia, eivät lapset silti tule kuulluksi tarpeeksi. Hänen mukaansa osallisuus pyritään huomioimaan päiväkodissa, mutta arkeen tarvittaisiin silti enemmän lasten osallisuuteen ja kuulemiseen liittyviä hetkiä, joissa lapset toimisivat heille luonnollisella tavalla. Roos pohtii, että lasten ja aikuisten välille tarvittaisiin enemmän leikkimielisyyttä, jotta osallisuus toteutuisi toivotulla tavalla. (Roos 2015, 6.) Lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden tulisi olla joka päiväinen asia. Se ei saisi olla vain listalla oleva asia, jonka voi unohtaa kun sen on kerran tehnyt. (Theobald, Danby & Ailwood 2011, 24.)

4.3 Liikunnan merkitys lapsen kehitykselle

Lapsen normaalin kehityksen kannalta on todella tärkeää, että lapsi liikkuu säännöllisesti. Liikkuminen, yhdessä suotuisten kasvuolosuhteiden, kanssa mahdollistaa lapsen lihasten, jänteiden ja luiden vahvistumisen. Nämä asiat määrittelevät sen millaista vääntöä lapsen keho erilaisissa liikkeissä kestää, kuinka painavia asioita lapsi jaksaa kantaa ja kuinka kovia törmäyksiä ja tärähdyksiä lapsen luut kestävät. Lapsen liikkuessa hermostolliset impulssit kulkevat kehon läpi hermoverkossa ja näin ollen hermoverkostot vahvistuvat liikunnan aikana. Liikunta tukee lapsen hermoverkostojen kehittymistä. Tutkimusten mukaan lapsilla, joilla on tiheä hermoverkosto on paremmat mahdollisuudet kaikelle toiminnalle ja oppimiselle. (Malina, Bouchard & Bar-Or 2004, Pönkön & Sääkslahden 2012, 136–137 mukaan.)

Kaikkein kriittisin vaihe lapsen fyysisessä kehityksessä on päiväkotiiässä, silloin lapsen liikuntataidot, liikkuvuus ja liikkeenhallinta taidot kehittyvät. Lapsen olisi erittäin tärkeää kasvupyrähdysten aikaan liikkua päivittäin monipuolisesti, jotta taidot kehittyvät hyväksi. Pelkästään rauhallinen liikunta ei riitä, vaan lapsi tarvitsee myös reippaampaa liikuntaa kuten erilaisia pelejä joissa hypitään ja juostaan. (UKK-instituutti 2014.)

Hyvät liikunta kokemukset tukevat lapsen minäkuvan kehitystä. Varsinkin joukkuepeleissä lapset oppivat luomaan vuorovaikutussuhteita ja huomioimaan toisia. Näiden taitojen lisäksi joukkuepelit opettavat lasta noudattamaan sääntöjä, ymmärtämään niiden merkityksen sekä ymmärtämään mitä reilu peli merkitsee. (UKK-instituutti 2014.)

4.4 Satujen merkitys lapsen kehitykselle

Saduilla, tarinoilla ja muilla esimerkiksi lasten omilla suullisilla ja kirjallisilla tuotoksilla on sekä kuntouttavia että parantavia vaikutuksia lapseen. Ensisijaisesti sadut ja tarinat toimivat kuitenkin ennaltaehkäisevästi lasten kasvun ja kehityksen tukena. Satujen kautta lapsi voi harjoitella itseilmaisua. Itseilmaisun harjoittelu erilaisin keinoin parantaa lasten

tervettä kasvua ja kehitystä sekä itsetuntemusta. (Mäki & Arvola 2009, 13.) Satujen kautta lapset voivat oppia myös tunnistamaan paremmin oikean ja väärän eron. Satuja voidaan käyttää päivittäisten näkemyserojen ja etiikka kysymysten ratkaisemiseen sekä ystävyyspelisääntöjen ja erilaisten tunteiden käsittelyyn. (Heikkilä-Halttunen 2015, 60–61.)

Puhuttaessa satujen käytöstä lapsen kehityksen tukemisessa, puhutaan usein kirjallisuusterapiasta. Kirjallisuusterapeuttisia menetelmiä voivat käyttää työssään esimerkiksi psykologit, lääkärit ja terapeutit, mutta myös päiväkodin, lastensuojelun tai seurakuntien työntekijät. Päiväkodissa esimerkiksi ei tehdä terapiaa, mutta siellä voidaan toimia terapeuttisesti. Kirjallisuusterapiaa sanana voidaan käyttää vaikka ohjaajalla ei olisi psykoterapeutin koulutusta. Suotavaa olisi kuitenkin, että jos käytetään sanaa terapia, niin ohjaajalla olisi tarpeeksi työkokemusta sekä hän olisi perehtynyt hyvin kirjallisuuteen sekä lapsen kehitysvaiheisiin ja mahdollisesti suorittanut myös kirjallisuusterapianohjaajan koulutuksen. (Mäki & Arvola, 14.) Me emme koe, että käyttäisimme työssämme kirjallisuusterapiaa, mutta tiedostamme kuitenkin, että satujumpalla on lapseen terapeuttisia vaikutuksia. Varsinaisen kirjallisuusterapian käyttäminen vaatisi enemmän perehtymistä ja ryhmätuntemista, mikä ei ole meidän opinnäytetyömme kohdalla valitettavasti mahdollista. Tämän vuoksi keskitymme työssämme siihen, että satujumpan käyttämisellä olisi positiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen.

Satujen avulla lapsi oppii tunnistamaan myös omia tunteitaan, kuten surua, iloa ja pelkoa. Satujen kautta lapsi voi myös usein samaistua tilanteisiin, joita hän on kohdannut omassa elämässään. Sadut voivat parhaimmillaan tukea lapsen sosiaalisten taitojen vahvistumista sekä tunne-elämän kehittymistä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 100–101.) Saduilla on lapseen rohkaiseva ja itsenäisyyttä tukeva vaikutus. Satujen kautta lapsi huomaa, että hyvää ja ystävällistä käytöstä arvostetaan ja huonoa käytöstä paheksutaan ja siitä yleensä myös rangaistaan. (Päivöke 2015, 18.)

Saduilla on paljon positiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen. Sadut rikastuttavat lapsen mielikuvitusta ja lapsi oppii käyttämään enemmän mielikuvitustaan erilaisissa leikeissä. Satujen kautta lapsi oppii rakentamaan päivittäistä leikkiään vielä monipuolisemmaksi. Satujen avulla myös lapsen sanavarasto laajenee. Satuja ja kertomuksia on pidetty tärkeänä osatekijänä lapsen lukemisen oppimiselle. Satujen kautta lapsi voi myös viedä oppimiaan sanoja ja kieltä leikkeihinsä. (Päivöke 2015, 20–21.)

4.5 Lapsen liikunnan ohjaaminen

Päivähoidossa lapsille tulee järjestää ohjattua liikuntaa kaksi kertaa viikossa. Toinen tuokio tulisi järjestää sisällä ja toinen ulkona (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti 2013, 471). Sääkslahden (2015) mukaan lapsille tulee järjestää yksi ohjattu liikuntatuokio sisällä sekä sama liikuntatuokio sovellettuna ulkona. Tämän suosituksen pohjalla on se, että lapset opettelisivat samoja taitoja sekä sisällä ja ulkona ja huomaamattaan lapsi oppisi soveltamaan taitojaan erilaisissa ympäristöissä. (Sääkslahti 2015, 174.) Liikunta tuokioiden tulee olla suunniteltuja sekä tavoitteellisia ja niissä tulee aina huomioida lapsen ikä- ja kehitystaso. Tuokiot voivat kestää lapsiryhmästä riippuen 10–60 minuuttia. (Jaakkola ym. 2013, 471.)

Lasten liikunnanohjaajan tehtävä on innostaa lapsia liikkumiseen siten, että heistä kasvaa myös innokkaita liikkujia myöhemmällä iällä. Ohjaajan on tarjottava lapsille asenne, jonka pohjalta liikunnallinen elämäntapa voi syntyä. Onnistuneeseen ohjaustilanteeseen vaikuttavat tunnin rakenne, ohjaajan innostus sekä tilat ja välineet. Hyvä ohjaaja on aito, kannustava, luotettava, turvallinen, välittävä, luova sekä hänellä on hyvä itsetuntemus. (Autio & Kaski 2005, 56–57, 64–66.)

Aina liikuntatuokion alussa on tärkeää pysähtyä ja kokoontua yhteen esimerkiksi rinkiin. Ohjaajan on aluksi tärkeää muistaa kuvailla ja kertoa lapsille mitä tuokio tulee pitämään sisällään. Tämän avulla lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. (Jaakkola ym. 2013, 472.) Pysähtymisen ei kannata

olla liian pitkä, koska lapset odottavat jo innolla houkuttelevaan tilaan pääsyä ja pitkä istuminen vähentää fyysisen aktiivisuuden määrää (Sääkslahti 2015, 177). Ohjaajan tulee suunnitella liikuntatuokiot siten, että toiminta rasittaa lasta monipuolisesti ja lapsi saa olla mahdollisimman paljon liikkeessä tuokion aikana. Liikuntatuokio lopetetaan rauhallisesti venytyksillä, palautteella tai loppukeskustelulla. (Jaakkola ym.2013, 472.) Lopussa voidaan keskustella ja muistella mitä äsken tehtiin, opittiinko jotain uutta, tuntuiko tuokio vaikealta ja mikä oli kivaa (Sääkslahti 2015, 178).

Lapsille ohjeita kerrottaessa, tehtävänannon tulee olla mahdollisimman lyhyt ja selkeä. Kaikkia asioita ei pidä kertoa lapsille heti vaan kannattaa tuoda ensin esille muutama tärkein asia. Erilaiset tehtävät kannattaa aloittaa mallittamisella, varsinkin jos ohjeistetaan lapsille jotain uutta asiaa. Liikuntatuokioissa on hyvä käyttää jotain äänimerkkiä, kun haluaa kaikki lapset kokoon. Esimerkiksi pilli tai kilistin kääntää lasten mielenkiinnon oikeaan suuntaan. (Sääkslahti 2015, 180.)

5 SATUJUMPPAKANSIO

5.1 Suunnitteluvaihe

Opintojen aikana esimerkiksi harjoiteluissa ja ammattilaisten kanssa keskustellessamme olemme havainneet erittäin tärkeiksi lasten sosiaalisten taitojen, tunteiden käsittelyn, kognitiivisten taitojen sekä motorisen kehityksen tukemisen. Aloitimme suunnittelemaan satujumppia näiden lapsen kehitystä tukevien osa-alueiden pohjalta.

Toimeksiantajamme toivoi ainakin osan saduista liittyvän luontoon ja kestävään kehitykseen, sillä ne ovat tärkeitä arvoja päiväkodille.

Yhteen satujumppatuokioon ei ole järkevää sisällyttää kaikkia tärkeäksi havaitsemiamme osa-alueita, joten päädyimme suunnittelemaan useamman satujumpan. Suunnittelimme yhteensä kahdeksan satujumppatuokiota, koska keskusteltuamme aiheesta muutaman varhaiskasvattajan kanssa havaitsimme, että satujumppakansiossa olisi hyvä olla monipuolisesti erilaisia vaihtoehtoja. Päädyimme kahdeksaan satujumppaan, koska tarkoituksena on luoda kokonaisuus, jonka aikana lapset pääsevät sisään satujumppien maailmaan. Keskusteltuamme asiasta, päädyimme siihen, että kahden kuukauden aikana kerran viikossa toteutettavat satujummat mahdollistavat tämän. Lisäksi saimme toimeksiantajalta ehdotuksen, miten voisimme ottaa lapsen osallisuutta enemmän huomioon satujumppakansiossa. Ehdotuksena oli, että antaisimme lapsille mahdollisuuden kehittää oman satujumppatuokion yhdessä aikuisen kanssa. Mielestämme tämä oli hyvä idea ja päätimme lisätä sen mukaan satujumppakansioon yhdeksänneksi saduksi.

Päätimme toteuttaa satujumppatuokiot Jalkarannan päiväkodissa pienryhmissä. Pienryhmät muodostuvat niin, että kahdessa pienryhmässä oli 5-vuotiaita ja yhdessä pienryhmässä oli 4-vuotiaita. Halusimme jakaa pienryhmät näin, jotta voimme vertailla satujumpan toimivuutta 4-vuotiailla sekä 5-vuotiailla lapsilla. Valitettavasti päiväkotiryhmässä ei ollut tällä

hetkellä 3-vuotiaita, joten heille emme pystyneet satujumppatuokiota toteuttamaan.

Toteutimme tuokiot pienryhmissä, koska se oli mielestämme paras tapa mahdollistaa lasten osallisuutta ja yksilöllistä huomioimista. Pienryhmissä hiljaisemmatkin lapset saavat huomiota ja uskaltavat paremmin osallistumaan toimintaan sekä tuomaan omia ajatuksiaan esiin. Lisäksi pienryhmän hallinnassa pitäminen on helpompaa kuin koko isonryhmän hallinta. (Mikkola & Nivalainen 2009, 33–34.)

Valitsimme pienryhmätoiminnan myös siksi, että pienryhmätilanteissa lapset oppivat jakamaan asioita, luopumaan asioista, huomioimaan toistensa tarpeita, auttamaan toisia ja tekemään kompromisseja. Toimiminen ryhmässä näyttää usein lapsista hyviä ja huonoja puolia, joita ei yleensä muissa tilanteissa huomata. Ryhmässä tekeminen kertoo paljon lapsen vuorovaikutustaidoista, sosiaalisista kyvyistä sekä minäkäsityksestä. Itsensä hyväksyvän lapsen on paljon helpompi toimia ryhmässä. (Mäki 2009, 13.)

Tuokioita suunniteltaessa tutustuimme lähdemateriaalien avulla erilaisiin ohjaustyyliin ja siihen kuinka rakennetaan toimiva ohjauskerta. Päätimme selkeyden vuoksi että jokainen tuokio aloitetaan kokoamalla kaikki yhteen. Tuokion aloituksessa lapsille voidaan kertoa, että tuokion aikana liikutaan ja leikitään satujen maailmassa. Tuokioiden aloitusvaiheessa on hyvä myös kerrata perussääntöjä sekä sopia muista toimintatavoista. Yhteisen aloituksen jälkeen kannattaa ottaa alkuverryttely. Alkuverryttelyn tarkoituksena on herätellä lapsia mukaan tulevaan seikkailuun ja innostaa lapsia yhteiseen tekemiseen. (Mäki 2009, 17–18)

Päädyimme siihen, että jokainen tuokio loppuu rauhoittumiseen. Rauhoittuminen on hyvä lopetus tuokiolle. Sen aikana harjoitellaan hiljentymistä ja rentoutumista. Ylimääräisten häiriötekijöiden poistaminen, valojen himmentäminen ja rauhallinen musiikki auttavat lapsia löytämään rauhallisen olotilan. Vaikka rentoutumishetkessä aikuiset kiertelisikin

lasten luona, heidän on tarkoitus olla mahdollisimman huomaamattomia. Mahdolliset hieronnat ja painelut tulee toteuttaa lasten ehdoilla ja lasten reagoitua tulee seurata koko ajan. (Mäki 2009, 21)

5.2 Satujumppatuokiot

Satujumppakansiomme koostuu kahdeksasta eri teemaan liittyvästä satujumppatuokiosta ja yhdestä lasten itse suunnittelemaasta satujumppatuokiosta. Kansiossa jokaisen satujumppatuokion alkuun on koottu tieto siitä, kuinka kauan satujumppatuokio suunnilleen kestää, mitä välineitä satujumppatuokiota varten tarvitaan ja mikä on satujumppatuokion tavoite lasten näkökulmasta. Kaikissa satujumppatuokioissa on aina tavoitteena motoristen taitojen harjoittelu, mutta pääpaino on kuitenkin aina tavoitteessa, joka on nostettu sadun alussa esille. Satujumppatuokion tavoite määrittää sen, mihin asioihin tuokioissa erityisesti kiinnitetään huomiota ja millaisia leikkejä tuokio pitää sisällään. Seuraavaan kuvioon (kuvio 2) on koottuna jokainen satujumppakansiosta löytävä satu ja satujumppatuokion tavoite.

Satujumppatuokion satu	Satujumppatuokion tavoite
Metsäretki eläinten maailmaan	Sosiaaliset taidot
Simo siilin kadonnut ystävä	Tunnetaidot
Kierrätyspeikko Kerttu	Kognitiiviset taidot
Matka vuoden ympäri	Osallisuus ja kognitiiviset taidot
Aarteen etsintä	Kognitiiviset taidot ja motoriset taidot
Kauppareissu	Kognitiiviset taidot ja motoriset taidot
Matka satumaahan	Motoriset taidot
Villi viidakkoseikkailu	Motoriset taidot

Lasten oma satu	Osallisuus
-----------------	------------

Kuvio 2. Satujumppatuokiot ja niiden tavoitteet

Metsäretki eläinten maailmaan -satujumppatuokiossa tavoitteena oli sosiaalisten taitojen tukeminen. Satujumppatuokion aikana harjoiteltiin sosiaalisia taitoja esimerkiksi toimimalla parin kanssa yhdessä, odottamalla omaa vuoroa, hiljentymällä ja kuuntelemalla muita. Lapsen kasvaessa sosiaaliset taidot sekä vertaissuhteiden merkitys tulevat koko ajan tärkeämmiksi. Lapsen harjoitellessa sosiaalisia taitoja jo varhaislapsuudessa, hän kykenee myöhemmällä iällä ottamaan oman paikkansa vertaistensa joukosta sekä sopeutumaan paremmin sosiaaliseen maailmaan. Lapsen tuntiessa ryhmään kuuluvuuden tunnetta, hänen yhteistyötaitot, jämäkkyys sekä johtajuustaidot kehittyvät. Kahden keskeisillä ystävyysuhteilla on myös tärkeä merkitys lapsen kehityksen kannalta. Ystävyysuhteissa opitaan luottamusta, jakamista sekä uskoutumista. Ryhmään kuulumisen sekä läheiset ystävyysuhteet tarjoavat kumppanuutta ja ajanvietettä. Nämä asiat ovat tärkeitä niin lapselle kuin aikuisellekin. (Salmivalli 2005 & Laine 2002, Luttisen 2006, 15–16 mukaan.)

Satujumppatuokiossa, jossa aiheena oli Simo siilin kadonnut ystävä, tavoitteena oli tunteiden käsittely. Tunnetaitoja harjoiteltiin esimerkiksi tunnistamalla ja nimeämällä tunteita sekä pohtimalla miltä toisesta voisi tuntua erilaisissa tilanteissa. Aikuiset ja lapset käyttävät tunnetaitoja päivittäin tietoisesti sekä vaistomaisesti. Tunnetaitoihin kuuluu muun muassa tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen, kyky vaikuttaa omaan tunnekäyttäytymiseen sekä tunteiden alkuperän ymmärtäminen. Lapsen kohdalla esimerkiksi kaverin kanssa sovussa leikkiminen ja omien mielihalujen hillitseminen ovat tunnetaitoja. (Jalovaara 2005, Huilla & Isokoski 2013, 31 mukaan.) Tunteet näkyvät, kuuluvat ja tuntuvat kehossa sekä mielessä. Tunteista puhuminen, niiden tunnistaminen sekä miettiminen, missä tunne tuntuu, auttaa lapsia tulemaan tutummiksi omien

tunteiden kanssa. Lapsille on hyvä tehdä selväksi, että kaikenlaiset tunteet liittyvät elämään ja kaikki tunteet ovat sallittuja. (Marjamäki, Kosonen, Törrönen & Hannukkala 2015, 55.)

Kierrätyspeikko Kerttu -satujumppatuokion tavoitteena oli kognitiivisten taitojen harjoittelu. Kognitiivisia taitoja harjoiteltiin kierrätykseen liittyvien tehtävien avulla. Satujumppatuokion aikana tutustuttiin kierrättämisen tärkeyteen sekä jätteiden lajitteluun. Lopuksi harjoiteltiin kuuntelemaan keskittymistä vaativaa rentoutusta. Lapsen oppimisen kannalta on erittäin tärkeää, että lapsi saa itse tutkia, kokeilla ja kysellä. Oppiminen on prosessi, jossa lapsi kokee toiminnan mielekkääksi ja hänellä on itsellään tilanteessa aktiivinen osa. (Kinos 2002 & Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, Jarmas-Pesosen 2008, 13 mukaan.) Keskittymisen harjoittelu on tärkeää, sillä tarkkaavaisuus on oleellinen asia, jotta lapset voivat havaita mitä heidän ympärillään tapahtuu sekä, jotta he voivat oppia uusia asioita. Lasten kanssa tulisikin harjoitella tarkkaavaisuuden kohdistamista yhteen asiaan kerrallaan. (Ruff & Rothbart 2001, Tuonoson 2012, 4 mukaan.)

Osallisuus ja kognitiiviset taidot olivat Matka vuoden ympäri - satujumppatuokion tavoitteena. Tuokion aikana harjoiteltiin esimerkiksi tunnistamaan eri vuodenaikoja, sekä pohdittiin mitä kaikkea kyseisenä vuodenaikana on mahdollista tehdä. Lisäksi lasten osallisuutta tuettiin antamalla lapsille aikaa ja tilaa tuoda aiheesta omia ajatuksia esiin. Kasvattajien on tärkeää ymmärtää, kuinka merkityksellistä lapsen osallisuuden tukeminen on. Osallisuus edellyttää lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, jonka kautta lapsi voi kokea tulleeensa kuulluksi sekä saaneensa vaikuttaa asioihin omalla mielipiteellään. Lapsen osallisuuden mahdollistaminen saattaa parhaimmillaan ehkäistä syrjäytymistä ja osattomaksi jäämistä. (Turja 2011, Latva-Kyynyn 2015, 9 mukaan.)

Aarteen etsintä -satujumppatuokion tavoitteena oli kognitiivisten sekä motoristen taitojen harjoittelu. Satujumpan aikana harjoiteltiin ongelmanratkaisua erilaisten päättelytehtävien avulla sekä harjoiteltiin

tasapainoa vaativia liikkeitä. Lasten ongelmanratkaisutaidot kehittyvät, kun heille tarjotaan vaihtelevia kokemuksia, aikaa sekä tilaa toistaa erilaisia tehtäviä. Ongelmanratkaisutehtävien tarkoitus on syventää aiemmin opittua tietoa sekä lisätä uutta tietoa. (Duffy 1998, Kyllösen 2006, 31 mukaan.) Motoriset perustaidot, kuten tasapainotaidot ovat välttämättömiä kaikelle liikkumiselle. Tasapainotaitoa tarvitaan niin arjessa, liikunnassa, kun lasten leikeissäkin. Lasten motoristen perustaitojen harjaantumisen kannalta on tärkeää, että tasapaino harjoittelua tarjotaan lapsille säännöllisesti sekä ohjatusti että spontaanisti. (Iivonen 2008, Hamarin 2014, 3–4 mukaan.)

Satujumppatuokiossa, jossa teemana oli kauppareissu, tavoitteena oli kognitiivisten sekä motoristen taitojen harjoittelu. Tuokion aikana harjoiteltiin liikenteessä liikkumista sekä lopussa harjoiteltiin eri kehonosien rentoutusta jännittämällä niitä. Liikennekasvatus on erittäin tärkeä asia ja lasten liikennekasvatus kannattaa aloittaa pienestä pitäen. Pienten lasten kanssa voi keskustella liikenteestä esimerkiksi arjen tilanteissa ja ulkoillessa. (Liikenneturva 2016.) Toinen tuokion tavoitteista oli harjoitella rentoutumista, rentoutuminen onkin tärkeää jokaiselle ihmiselle. Rentoutumisen reaktiot ovat kaikilla yksilöllisiä, mutta yleensä rentoutuminen rauhoittaa, tuottaa mielihyvää sekä vähentää stressiä. (Leppänen 2000, Suvanteen 2007, 7 mukaan.) Rentoutuminen on kehon sekä mielen huoltotoimenpide. Rentoutuminen parantaa suoritus- ja keskittymiskykyä sekä vähentää ärtyneisyyttä. Rentoutumishetket lisäävät aikuisen ja lapsen välistä läheisyyttä ja luo siten turvallisuuden tunnetta. (Marjamäki ym 2015, 98.)

Motoriset taidot olivat Matka satumaahan -satujumppatuokion tavoitteena. Satujumppatuokiossa pääpaino oli hienomotoristen taitojen harjoittelussa, joita harjoiteltiin silmän ja käden yhteistyötä vaativien liikkeiden avulla. Esimerkiksi tuokion aikana lapset saivat harjoitella pallon heittämistä, palapelin kokoamista sekä kynillä värittämistä. Hienomotoriset taidot edellyttävät suurilla lihasryhmillä tuotettujen motoristen taitojen hallintaa. Kasvattajien on hyvä tiedostaa, että lapsen täytyy ensin opetella

heittämään pallon, ennen kuin hän voi oppia oikeanlaisen kynäkäytön. (Gallahue & Cleland-Donnelly 2003 & Numminen 2005, Pönkön & Sääkslahden 2012, 137 mukaan.)

Villi viidakkoseikkailu -satujumpassa tavoitteena oli motoristen taitojen harjoittelu. Tarkoituksena oli, että lapset saivat harjoitella monipuolisesti erilaisia motoriikkaa vaativia liikkeitä. Tuokion aikana harjoiteltiin esimerkiksi kiipeämistä, hyppimistä, kuperkeikkoja ja roikkumista. Lapsella on luontainen tarve liikkua ja hän tarvitsee päivittäin liikuntaa, jotta voi kasvaa ja kehittyä normaalisti. Lapsen motoriikka kehittyy, kun hän saa kokeilla ja opetella tarpeeksi uusia taitoja ja toistaa aiemmin opittuja taitoja erilaisissa ympäristöissä ja erilaisten välineiden avulla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 10.)

Viimeisen satujumpan tavoitteena oli lasten osallisuuden lisääminen. Lapset saivat itse suunnitella koko satujumppatuokion alusta loppuun. Tarkoituksena oli, että lapsille annettaisiin mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja sen suunnitteluun mahdollisimman paljon. Osallisuus voi aluksi lähteä lasten mukana olosta suunnittelussa ja kuulluksi tulemisesta. Lapsi voi ensin esimerkiksi tehdä päätöksiä hänelle annettujen vaihtoehtojen pohjalta. Osallisuuden näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että jossain vaiheessa toiminnasta tulee lapsilähtöistä ja lapset suunnittelevat itse koko satujumppatuokion. Tällöin aikuisen tehtävä on reagoida ideoihin sopivalla tavalla sekä tulkita lapsia oikein. Osallisuuteen ja tähän satujumppatuokioon kuuluu oleellisesti tunne siitä, että jokainen on merkityksellinen. (Turja 2011, Karjalaisen 2014, 9 mukaan.)

5.3 Satujumppatuokiot Jalkarannan päiväkodilla

Alkuperäisenä suunnitelmana oli, että olisimme testanneet kolmella pienryhmällä kahta eri satujumppatuokiota. Aikataulun yhteensovittamisessa ilmenneiden haasteiden takia meidän oli kuitenkin mahdollista testata vain yhtä satujumppaa kolmelle eri pienryhmälle. Jokaisen kansiossamme olevan satujumppatuokion rakenne on

suunnilleen samanlainen, joten koimme että toisen satujumpan testaaminen ei olisi antanut työllemme sen enempää lisäarvoa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tukea päiväkodin luontokasvatusta, joten ohjasimme satujumppatuokiossa lapsille metsäretki aiheisen sadun. Kyseinen satu löytyy satujumppakansioistamme, jossa se on heti ensimmäisenä. Emme käyttäneet satujumppatuokioissa muuta rekvisiittaa kuin orava ja lintu käsinukkeja. Halusimme testata kuinka hyvin lapset ja ohjaajat pystyisivät eläytymään satuun ilman liikuntavälineitä, kankaita tai muuta rekvisiittaa. Olimme kuitenkin valmiita muuttamaan suunnitelmaa, jos eläytyminen tuntuisi vaikealta.

Jaoimme vastuun satujumppatuokioiden ohjaamisesta niin, että toinen ohjasi alkuleikin sekä loppu rentoutuksen ja toinen ohjasi satujumpan. Kumpikin oli kuitenkin mukana toiminnassa ja osallistui lasten ohjaamiseen. Sovimme myös, että se joka ei ollut ohjausvastuussa kiinnitti enemmän huomiota lasten havainnointiin ja tuokion toimivuuteen.

6 ARVIOINTI

6.1 Ensimmäinen satujumppatuokio

Ensimmäisellä kerralla satujumppatuokioon osallistui viisi 5-vuotiasta lasta ja havainnoimassa oli kaksi lastentarhanopettajaa. Satujumppatuokion tavoitteena oli sosiaalisten taitojen tukeminen. Tavoitteisiin pyrittiin esimerkiksi kulkemalla sadun aikana useaan otteeseen parijonossa, harjoittelemalla oman vuoron odottamista sekä muiden kuuntelemista. Osalle lapsista oli haastavaa odottaa omaa vuoroa ja kuunnella toisten asioita. Mielestämme tavoite kuitenkin toteutui, sillä lapset tekivät tuokioon kuuluvia tehtäviä yhdessä ja olivat aktiivisesti vuorovaikutuksessa sekä toistensa että meidän ohjaajien kanssa. Ryhmästä huomasi, että he olivat toisilleen tuttuja ja tottuneet toimimaan kaikkien kanssa. Toinen ohjaajista oli lapsille entuudestaan tuttu ja se näkyi lasten avoimuutena meitä ohjaajia kohtaan. Koko tuokion ajan vallitsi ilmapiiri, jossa jokainen sai olla oma itsensä.

Tämän ryhmän lapsille satujumppatuokio oli hieman liian helppo, sillä siinä ei ollut lapsille tarpeeksi haasteita. Motoriikkaa vaativat harjoitukset ja pohdinta tehtävät eivät selkeästikään haastaneet tarpeeksi, koska lapset menettivät välillä kiinnostuksensa toimintaan ja lähtivät kuljeskelemaan ympäri salia. Seuraavalla kerralla päätimmekin ottaa tämän huomioon ja haastaa motorisesti enemmän ainakin 5-vuotiaita lapsia, esimerkiksi ottamalla satujumppaan enemmän mukaan yhdellä jalalla hyppimistä ja muita haastavampia liikkeitä. Tuokion rakenne oli mielestämme kuitenkin toimiva, sillä alkuleikki antoi lapsille mahdollisuuden päästä sisälle tulevaan satujumppaan. Tämän jälkeen lasten oli helpompi eläytyä satujumpan maailmaan ja loppurentoutus rauhoitti lapset takaisin päiväkodin arkeen.

Totesimme satujumppatuokion jälkeen, että alkuohjeistus satujumppatuokiota varten olisi voinut olla selkeämpi. Esimerkiksi olisimme voineet käydä lasten kanssa tarkemmin läpi satujumppatuokioon

liittyviä sääntöjä, kuten että näyttämön verhojen taakse ei saa mennä ja aikuisen ohjeistusta tulee kuunnella ja noudattaa. Huomasimme myös, että tämän lapsiryhmän kanssa olisi pitänyt heti puuttua pelleilyyn, niin ettei ylimääräiselle sähläämiselle jää tilaa. Näin tilanne olisi ollut koko ajan paremmin hallinnassamme.

Ensimmäisellä kerralla satu ei vielä ollut meillä niin hyvin hallussa, joten satujumppaan eläytyminen oli hieman haastavaa. Päätimme että seuraavalla kerralla emme käytä paperilla olevia ohjeita apuna, vaan opettelemme alkuleikin, sadun ja rentoutuksen ulkoa. Näin ollen uskoimme että seuraavalla kerralla satujumpan ohjaaminen olisi jo helpompaa ja luontevampaa. Siitäkin huolimatta, että emme itse tunteneet olleemme niin eläytyneitä tarinaan kuin olisimme voineet olla, niin lapset kyllä pystyivät mielikuvissaan kuvittelemaan matkalla tulleet esteet todella hyvin. Satujumppatuokio ei kaivannut yhtään sen enempää rekvisiittaa kuin mitä meillä oli käytössä.

Kysyimme satujumppatuokion lopuksi lapsilta toiminnallisesti palautetta. Pyysimme lapsia menemään kyykkyyyn jos heillä oli ollut hauskaa. Kaikki lapset olivat sitä mieltä että heillä oli ollut hauskaa. Lisäksi kysyimme haluaisivatko lapset joskus uudestaan osallistua satujumppatuokioon. Melkein kaikki lapset halusivat osallistua uudestaan. Aikuisilta pyysimme kirjallisen palautteen, jonka he palauttivat, kun kaikki satujumppatuokioiden oli ohjattu. Halusimme pyytää päiväkodin aikuisilta palautteen, sillä Hujalan & Fonsénin (2012) mukaan oman arvioinnin tueksi on hyvä saada myös palautetta muilta. Oma pohtiminen on tärkeää, mutta arviointia kannattaa tehdä myös ulkopuolisen näkökulmasta katsottuna. (Hujala & Fonsén 2012, 325.)

6.2 Toisen satujumppatuokion arviointi

Toisella kerralla satujumppatuokioon osallistui kuusi 4-vuotiasta lasta ja havainnoimassa oli yksi lastentarhanopettaja. Toisen satujumppatuokion satu oli sama kuin ensimmäisessä satujumppatuokiassa, joten myös

tavoite ja keinot sen saavuttamiseksi olivat samat. Tavoite toteutui hyvin, sillä lapset olivat paljon vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja 4-vuotiaat olivat myös enemmän vuorovaikutuksessa meidän ohjaajien kanssa, kuin aiempi 5-vuotiaiden ryhmä. 4-vuotiaat kertoivat paljon omia asioitaan ja silti kuuntelivat meidän ohjaajien ohjeita sekä antoivat muilla lapsille puheenvuoron. 4-vuotiaiden ryhmästä huomasimme myös sen, että he olivat olleet paljon tekemisissä toistensa kanssa ja sosiaaliset taidot sekä ryhmässä toimiminen tulivat heiltä luonnostaan. Tämänkin satujumppatuokion aikana vallitsi ilmapiiri, jossa jokainen sai olla juuri sellainen kuin on.

Kerroimme aluksi lapsille satujumppatuokion ohjeet ja säännöt selkeästi. Ohjasimme satujumppatuokion ilman muistilappuja ja huomasimmekin, että tällä kerralla lapset ja me ohjaajat pystyimme eläytymään satuun paljon paremmin kuin edellisellä kerralla. Lapset olivat hyvin mukana toiminnassa ja satujumppa oli sopivan haastava, jotta mielenkiinto säilyi koko ajan yllä. Satujumppatuokio ei siis kaivannut yhtään sen enempää rekvisiittaa, kuin mitä meillä oli käytössä.

Toisen satujumppatuokio kerran jälkeen meille jäi tunne, että ohjaamamme satujumppa sopii paremmin tällaisenaan 4-vuotiaille kuin 5-vuotiaille. Havaitimme, että 4-vuotiaat olivat toiminnassa paljon paremmin mukana, kuin edellinen 5-vuotiaiden ryhmä. Huomasimme myös sen, että ohjauksemme oli toisessa satujumppatuokiossa paljon luontevampaa ja eläytyvämpää. Tämä asia vaikutti varmasti myös lasten eläytymiseen satujumppan aikana.

Kysyimme taas lopuksi toiminnallisella tavalla lapsilta oliko heillä hauskaa ja haluaisivatko he joskus uudestaan päästä satujumppaan. Jos lapsilla oli hauskaa heidän tuli mennä kyykkyyhyn ja niin kaikki ryhmän lapset tekivät. Toisen kysymyksen kohdalla pyysimme lapsia kumartumaan kohti varpaitaan jos haluaisivat kokeilla uudestaan satujumppaa. Vain yksi lapsista jäi istumaan lattialle, eikä antanut mitään vastausta

kysymykseemme. Kaikki muut lapset olivat sitä mieltä, että haluaisivat kokeilla satujumppaa vielä joskus uudestaan.

6.3 Kolmas satujumppatuokio

Kolmanteen satujumppatuokioon osallistui seitsemän 5-vuotiasta lasta ja yksi lastentarhanopettaja oli havainnoimassa tuokiota. Kolmannen satujumppatuokion tavoite oli sosiaalisten taitojen tukeminen ja siihen pyrittiin samoilla keinoilla kuin edellisissä satujumppatuokioissa. Huomasimme, että myös tämän ryhmän kohdalla sosiaaliset taidot olivat jo hyvin hallinnassa ja ryhmässä jokainen sai olla oma itsensä. Tuokion aikana lapset osasivat odottaa omaa vuoroaan ja antoivat myös toisille puheenvuoron. Tuokiolle suunniteltu tavoite toteutui hyvin, sillä lapset tekivät hyvässä yhteishengessä kaikki satujumppatuokioon kuuluneet tehtävät. Lapset olivat aktiivisesti vuorovaikutuksessa toistensa sekä meidän ohjaajien kanssa.

Tuokion aikana lapset olivat todella hyvin mukana ja eläytyivät satuun paremmin, kuin yksikään aikaisemmista ryhmistä. Tuokioon ei tarvittu sen enempää rekvisiittaa, kuin mitä meillä oli käytössä. Lapset ideoivat jo alkuleikin aikana omatoimisesti eläimiä, joita metsässä voisi tulla vastaan ja matkivat eläinten kävelytyylejä. Myös seuraa johtajaa leikissä näkyi lasten omatoimisuus ja innokkuus satujumppatuokiota kohtaan, sillä lapset keksivät monipuolisia liikkeitä, joita muiden tuli toteuttaa. Näin leikki ei ollut vain juoksua huoneen päädystä toiseen, kuten edellisten ryhmien kohdalla kävi. Varhaiskasvattajien kannattaakin suunnitella tuokiot avoimiksi, jolloin lapsilla on vapaus päätyä leikeissä monenlaisiin lopputuloksiin.

Varhaiskasvattajat tarvitsevat kyvyn joustaa tilanteen mukaan sekä ottaa lapset mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin.

(Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2012, 55.)

Vaikeutimme viimeiselle ryhmälle satujumppatuokion motorisia liikkeitä, koska ne olivat toiselle 5-vuotiaiden ryhmälle liian helppoja. Otimme mukaan satujumppatuokioon esimerkiksi enemmän tasapainoa vaativia

liikkeitä kuten yhdellä jalalla hyppimistä. Näin ollen satujumppatuokio haastoi tarpeeksi 5-vuotiaita ja lasten kiinnostus pysyi koko ajan yllä. Tekemiemme muutosten ansiosta tämän ryhmän kohdalla satujumppatuokio toimi paljon paremmin, kuin aiemman 5-vuotiaiden ryhmän kanssa. Oli todella hyvä, että viimeisenä oli näin eläytyvä ja mukana oleva ryhmä, sillä se lisäsi meidän itseluottamusta ohjaajina.

Satujumppatuokion lopuksi kysyimme taas toiminnallisesti lapsilta, kenellä oli ollut mukavaa ja haluaisivatko he tulla joskus uudestaan satujumppaan. Pyysimme lapsia menemään kyykkyyn jos heillä oli ollut hauskaa sekä jos he halusivat kokeilla satujumppaa vielä joskus uudestaan. Kaikki lapset menivät kummankin kysymyksen kohdalla kyykkyyn.

6.4 Lastentarhanopettajan palaute satujumppatuokioista

Alkuperäisen suunnitelman mukaan satujumppatuokioita piti olla seuraamassa lastentarhanopettaja, joka oli lukenut meidän satujumppakansion kokonaan. Kyseinen lastentarhanopettaja olisi ollut tietoinen satujumppatuokiomme tavoitteista ja koko satujumppakansion sisällöstä. Työesteiden takia hän ei kuitenkaan päässyt seuraamaan kuin yhtä satujumppatuokiota. Kaikkia kolmea satujumppatuokiota oli kuitenkin seuraamassa toinen lastentarhanopettaja, joka ei ollut etukäteen tutustunut satujumppakansioomme tai tuokioiden tavoitteisiin. Näin ollen hänen ei ollut mahdollista arvioida satujumppatuokioidemme tavoitteiden toteutumista, vaan hän keskittyi palautteessaan tuokioiden rakenteeseen ja satujumppien toimivuuteen.

Ensimmäisen satujumppatuokion jälkeen lastentarhanopettaja oli kiinnittänyt huomiota moniin samoihin asioihin kuin me. Lastentarhanopettajankin mielestä alkuohjeistus olisi voinut olla selkeämpi ja käytössä olevaa tilaa olisi voinut rajata paremmin. Lastentarhanopettajan mielestä oli hyvä merkki, että lapset välillä riehaantuivat, koska silloin heistä näki, että heillä oli hauskaa toiminnan aikana. Lastentarhanopettaja oli myös kiinnittänyt huomiota siihen, että

satujumppatuokio olisi kannattanut ohjata ilman muistilappuja, jotta lapset olisivat voineet eläytyä tuokioon paremmin.

Lastentarhanopettaja oli kanssamme samaa mieltä myös siitä, että ensimmäisellä kerralla motoriset liikkeet vaikuttivat hieman liian helpoilta 5-vuotiaille. Hän ehdotti, että voisimme jatkossa käyttää liikuntavälineitä satujumpan tukena, sillä se saattaisi tuoda samantyyliisiin liikkeisiin lisää vaikeusastetta. Päätimme kuitenkin, lisätä seuraavia kertoja varten liikkeiden haastavuutta, emmekä ottaneet liikuntavälineitä mukaan satujumppatuokioon ollenkaan. Näin ollen näimme riittääkö lasten mielikuvitus kuvittelemaan matkalla olevat esteet ja tehtävät ilman, että niitä oli oikeasti näkyvissä.

Toisen satujumppatuokion jälkeen lastentarhanopettaja oli huomannut paljon positiivista muutosta tuokion etenemisessä ja toiminnassamme. Hänen mielestään oli positiivista, ettemme käyttäneet muistilappuja, näin lasten oli paljon helpompi eläytyä satujumppatuokioon. Satujumppatuokio oli lastentarhanopettajan mielestä sopivan haastava 4-vuotiaille ja hänen mielestään oli kiva, kun osallistimme satujumppatuokion aikana lapsia moneen eri otteeseen. Toinen satujumppatuokio oli lastentarhanopettajan mielestä kaiken kaikkiaan hyvä kokonaisuus.

Kolmannessa satujumppatuokiassa lastentarhanopettaja kiinnitti huomiota siihen, että lapset eläytyivät tarinaan todella hyvin. Hänen mielestään toiminta oli hallinnassamme koko ajan ja lapset tekivät liikkeet ja osallistuivat toimintaan täysillä. Tekemiemme muutosten ansiosta lastentarhanopettaja totesi, että satujumppa toimi tämän 5-vuotiaiden ryhmä kohdalla paljon paremmin, kuin ensimmäisen 5-vuotiaiden ryhmän kohdalla. Hänen mielestään toiminta oli sopivan haastavaa tälle ryhmälle.

Lastentarhanopettajan mukaan kaikissa tuokioissa oli toimiva rakenne. Alkulämmittely, satujumppa ja rentoutus muodostivat ehjän kokonaisuuden, johon lasten oli helppo osallistua. Lastentarhanopettaja totesi myös, että välillä hän hyödyntäisi mielellään tämän kaltaista valmista materiaalia. Pohdimme yhdessä lastentarhanopettajan kanssa myös sitä,

että lapsiryhmissä on paljon eroja ja näin ollen on vaikeaa suunnitella tuokio, joka olisi aina jokaiselle ryhmälle tarpeeksi haastava. Jokainen lastentarhanopettaja tuntee parhaiten oman ryhmänsä, ja voi soveltaa suunnittelemaamme satujumppia omalle ryhmälleen sopivammaksi.

Lastentarhanopettajan mielestä oli hyvä, kun kysyimme jokaisen tuokion jälkeen palautetta myös lapsilta. Lapsilta saatua palautetta voidaankin hyvin käyttää jatkossa toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvattajat voivat muokata ja rakentaa ympäristöä lapsilta saadun palautteen pohjalta. Palautteen avulla muokattu ympäristö saattaa vaikuttaa positiivisesti lasten yhteistyötaitoihin sekä oppimiseen. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2012, 55.)

6.5 Satujumppakansion arviointi

Saimme palautetta satujumppakansiosta Jalkarannan päiväkodin lastentarhanopettajalta, joka oli myös opinnäytetyömme yhteyshenkilö. Palautteen mukaan jo satujumppakansion ulkoasu houkutteli tutustumaan sen sisältöön. Sadut olivat rakenteeltaan selkeitä ja sen takia helposti toteutettavia. Satujumppakansion alussa oleva tavoitetaulukko oli hyvä apu yksittäisen lapsen/lapsiryhmän tavoitteita asettaessa. Olimme itsekin todenneet, että kansikuva johdattelee satujumppien maailmaan ja sopii hyvin kansion teemaan. Lastentarhanopettaja oli kiinnittänyt palautteessaan huomiota samoihin asioihin joita itse olimme pohtineet. Sadut ja niiden rakenne olivat selkeitä ja tavoitetaulukko alussa helpotti satujumppien käyttöön ottamista. Lastentarhanopettajan mukaan sadut tukivat hyvin päiväkodin ajatusta luontoliikunnasta ja mahdollistivat luontokasvatuksen sisätiloissa. Satujumppat olivat aiheiltaan monipuolisia ja auttoivat kehittämään lapsen luontosuhdetta. Näin ollen tavoitteemme tukea päiväkodin luontokasvatusta toteutui sekä lastentarhanopettajan että meidän mielestämme erittäin hyvin.

Satujumppien rakenteesta emme saaneet muuta palautetta, kuin että ne olivat selkeitä. Jokaisen satujumpan rakenne oli samanlainen, eli aluksi oli

aloitusleikki joka johdatteli tulevan satujumpan maailmaan. Seuraavaksi oli satujumppa, jonka lopussa oli aina rentoutus, jonka aikana lapset saivat rauhoittua ja palata takaisin päiväkodin maailmaan. Rakenne tuntui todella toimivalta, sillä lapset pääsivät sisälle sadun maailmaan heti alkuleikin aikana ja olivat mukana satujumpassa täysillä. Satumaailman sekä virittyneen ja energisen tunnelman lapset osasivat loppurentoutuksen ansiosta jättää pois ja rauhoittuivat hienosti takaisin arkeen.

Tavoitteenamme oli että satujumppakansio olisi helposti käytettävissä, joten jokaisen sadun alkuun listasimme välineet joita kyseisessä satujumpassa tarvitaan ja kuinka kauan satujumppa suunnilleen kestää. Helpottaaksemme satujumppien käyttöä lisäsimme liitteeksi kaikki tarvittavat kuvat ja lorut joita satujumpissa tarvitaan. Satujumppakansion tavoitteet toteutuivat edellä mainittujen asioiden takia mielestämme hyvin.

6.6 Opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteiden arviointi

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tukea lapsen kehitystä, lapsen osallisuutta ja sosiaalisia taitoja liikunnan ja satujen avulla. Tarkoituksena oli tuottaa toimeksiantajalle päiväkodin luontokasvatusta tukeva vaihtoehtoinen työmenetelmä lapsen kehityksen tukemiseen satujen ja liikunnan avulla. Tarkoituksenamme oli myös testata muutamaa satujumppakansion satujumppaa Jalkarannan päiväkodin 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä. Opinnäytetyömme tarkoitukset toteutuivat, sillä tuotimme toimeksiantajan käyttöön vaihtoehtoisen työmenetelmän, joka tukee lapsen kehitystä, osallisuutta, sosiaalisia taitoja sekä päiväkodin luontokasvatusta liikunnan ja satujen avulla. Testasimme myös satujumppakansion toimivuutta Jalkarannan päiväkodin lapsiryhmässä muutamien satujumppatuokion avulla.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa lapsen kehitystä tukeva satujumppakansio työvälineeksi päiväkodin arkeen. Tavoitteena oli, että satujumppakansio on helposti sovellettavissa eri-ikäisille ja sen käyttöönotto on vaivatonta ja helppoa. Opinnäytetyömme tavoitteet

toteutuivat saamamme palautteen ja oman arviointimme mukaan hyvin. Tuotimme helposti käyttöön otettavan satujumppakansion työvälineeksi päiväkodin arkeen. Satujumppakansion sadut ovat sovellettavissa eri-ikäisille lapsille ja satujumppakansio tukee lapsen kehitystä monipuolisesti. Satujumppakansion saduissa on suunniteltu sovellettavia osuuksia eri-ikäisille lapsille heidän kehityksensä mukaan. Esimerkiksi vaikeissa motorisissa harjoitteissa pienille lapsille on suositeltu jokin vaihtoehtoinen toimintatapa. Jokaisessa satujumppatuokiassa on oma tavoite, josta näkee mitä lapsen kehityksen osa-aluetta kyseinen satujumppatuokio tukee. Satujumppakansiossa on yritetty ottaa huomioon mahdollisimman moni tärkeä lapsen kehityksen osa-alue, johon kiinnitetään huomiota satujumppatuokion aikana. Yksi opinnäytetyön tavoitteistamme oli tuottaa toimeksiantajamme käyttöön satujumppakansio. Lähetimme satujumppakansion päiväkodille sähköisesti, joka tukee päiväkodin vihreitä arvoja ja on kestävä kehityksen kannalta paras vaihtoehto. Olemme toimittaneet satujumppakansion päiväkodille, mutta emme voi mitenkään tietää ottaako toimeksiantaja satujumppakansiota käyttöönsä. Saadun palautteen pohjalta uskomme kuitenkin satujumppakansion tulevan päiväkodin käyttöön.

Omana oppimistavoitteenamme oli saada lisää tietoa satujen ja liikunnan merkityksestä sekä lapsen kehityksen tukemisesta. Tavoitteenamme oli myös saada lisää varmuutta ja kokemusta lasten ohjaamisesta. Saimme opinnäytetyö tehdessä paljon uutta tietoa satujen ja liikunnan merkityksestä sekä lapsen kehityksen tukemisesta. Opinnoissamme on käyty läpi liikunnan ja satujen merkitystä sekä tietysti myös lapsen kehityksen tukemista, mutta omaehtoinen tiedonhaku tuotti paljon uutta tietoa, jota voi käyttää hyödykseen tulevana sosiaalialan työntekijänä. Testasimme muutamaa satujumppakansiomme satujumppatuokiota Jalkarannan päiväkodin lapsiryhmässä. Pohdimme ensin voimmeko saada lisää varmuutta lasten ohjaamisesta vain muutaman satujumppatuokion kautta. Totesimme kuitenkin molemmat, että saimme lasten ohjaamisesta itsevarmuutta ja hyvää kokemusta. Ohjasimme satujumppatuokiot kolmelle eri ryhmälle, kolmena eri päivänä ja huomasimme, että ensimmäisessä

päivässä ja viimeisessä päivässä oli huima ero itsevarmuutemme kannalta. Itsevarmuus karttuu kokemuksen myötä ja me saimme satujumppa tuokioiden ohjaamisen kautta paljon itsevarmuutta lastenohjaamisesta.

7 YHTEENVETO

7.1 Prosessin yhteenveto

Lapsuus on motoristen perustaitojen oppimiselle erittäin tärkeää aikaa. Lapsen tulee saada paljon monipuolisia liikekokemuksia, jotta hän voi oppia liikunnallisia perustaitoja. Liikkeiden yhdisteleminen ja liiketaidoissa kehittyminen on myöhemmällä iällä vaikeampaa, jos motorisia perustaitoja ei ole opittu jo lapsuudessa. Motoriset taidot ovat ydinosaamista ja hyvällä motoristen taitojen hallinnalla voi olla vaikutusta lapsen fyysiseen aktiivisuuteen. Liikunta-aktiivisuutta kartoittaneissa tutkimuksissa lapset ovat tuoneet esiin, että heikot motoriset taidot ovat suurin este liikuntaan osallistumiselle. Päiväkodin liikunnan laadulla ja määrällä on erittäin suuri merkitys lasten motoristen perustaitojen kehittymisen kannalta. (UKK-instituutti 2006, 4.) Varhaiskasvatuksessa toteutettavan liikuntakasvatuksen on oltava lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista, jotta se tukee lapsen kehitystä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 17–18).

Päiväkodin liikuntakasvatus saattaa joskus olla yksipuolista ja aikuislähtöistä, eikä sille välttämättä ole asetettu mitään sen suurempia tavoitteita. Halusimme opinnäytetyömme kautta tuoda varhaiskasvattajien tietouteen helposti käyttöön otettavan työkalun, joka on tavoitteellinen, lapsilähtöinen ja monipuolisesti lapsen kehitystä tukeva. Olemme monesti esimerkiksi päiväkotiharjoitteluissa kuulleet varhaiskasvattajilta, että heiltä löytyisi kyllä halua suunnitella hienoja liikuntatuokioita, mutta kun aikaa ei vain yksinkertaisesti ole. Uskomme, että opinnäytetyömme tuotoksena syntynyt satujumppakansio on suuri apu monille kiireisille varhaiskasvattajille. Teimme satujumppakansiomme Jalkarannan päiväkodille, mutta Facebookissa varhaiskasvattajien materiaalipankki -ryhmästä nousseen suuren kysynnän vuoksi päätimme jakaa satujumppakansiomme myös sinne lähes 21 000 ihmisen saataville ympäri Suomea.

Opinnäytetyössämme oli hyvää, se että toimeksiantajamme hyötyi opinnäytetyöstämme. Tiedämme toimeksiantajamme hyötynneen opinnäytetyöstämme koska saamamme palaute satujumppakansioista oli positiivista ja lastentarhanopettajat kertoivat, että hyödyntävät mielellään tällaista työvälinettä. Toivomme, että satujumppakansioon tutustuneet lastentarhanopettajat vievät satujumppakansion myös muiden ryhmien varhaiskasvattajien käyttöön, ettei se jää vai yhden ryhmän hyödynnettäväksi.

Hyvää opinnäytetyössämme oli myös se, että saimme nähdä kuinka lapset nauttivat satujumppatuokioista. Lasten innostuksen näkeminen motivoi meitä käyttämään satujumppakansiota myös tulevassa työssämme. Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan opettavainen ja antoisa, sillä saimme lisää tietoa lasten kehityksestä ja satujumpasta. Opimme prosessin aikana myös jakamaan vastuuta ja tekemään yhteistyötä päiväkodin, toistemme ja ohjaavan opettajan kanssa.

Olisimme voineet paremmin etukäteen käydä läpi ensimmäisen ohjauksetamme. Näin olisimme osanneet paremmin eläytyä tuokioon, eikä meitä olisi jälkikäteen harmittanut se, ettemme vielä olleet sisäistäneet satua kunnolla. Olisimme voineet myös sopia tarkemman aikataulun siitä, koska tarvitsimme palautteen päiväkodilta, ettemme olisi joutuneet kyselemään ja muistuttamaan lastentarhanopettajaa sen antamisesta.

Opinnäytetyömme itsearviointi sekä muilta saatu palaute oli mielestämme työmme kannalta erittäin merkityksellistä ja tärkeää. Varhaiskasvatuksen laadun ylläpito vaatii jatkuvaa toiminnan arviointia.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) edellyttävätkin kasvattajilta jatkuvaa työn arviointia ja kehittämistä. Arvioinnin kautta päästään paneutumaan juuri niihin asioihin, jotka vaativat kehittämistä. Arvioinnilla tarkoitetaan yleensä koko varhaiskasvatuksen laadunarviointia, mutta laadun varmistamiseksi myös yksittäisten osa-alueiden arviointi on tärkeää. (Hujala & Fonsén 2012, 312.)

Sosionomin näkökulmasta koemme, että opinnäytetyömme aihe oli merkittävä. Liikunta on erittäin suuri osa lasten elämää ja päiväkodin arkea. Varhaiskasvattajien on tärkeää tiedostaa liikunnan merkitys lapselle ja innostaa lapsia liikkumaan erilaisilla tavoilla, erilaisissa paikoissa ja erilaisissa tilanteissa. Satujumppatuokioita ohjatessamme huomasimme, että lapsi innostuu varmemmin liikunnasta, jos aikuinen on innostava esikuva. Liikuntakasvatus ja liikuntaan innostaminen ovat varhaiskasvattajien sekä lasten vanhempien yhteisiä tehtäviä. Sosionomilla on erittäin hyvät valmiudet luoda toimiva kasvatuskumppanuus lasten vanhempien kanssa. Lasten liikunnan tukeminen ei siis ole pelkästään varhaiskasvattajien tai vanhempien tehtävä, vaan yhdessä on mietittävä ja suunniteltava lapsen arki sellaiseksi, että päivittäinen suositus liikunnan määrästä täyttyy.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

On erittäin tärkeää, että opinnäytetyöprosessin aikana huomioidaan lapsiystävällisyys ja tutkimuksen etiikka. Lapsen perusarki esimerkiksi yöunet eivät saa häiriintyä opinnäytetyöprosessiin osallistumisen takia. Koko prosessin ajan lapsella tulisi olla mukava ja turvallinen olo ja prosessiin osallistumisen tulisi olla mahdollisimman arkipäiväistä. On tärkeää muistaa, että lapselle opinnäytetyöprosessiin osallistuminen on aina merkittävä kokemus, jossa lapsi oppii tuntemaan itseään. Lasten ollessa mukana opinnäytetyössä on hyvä huomioida se, että lapset saattavat olla osallisina monien erilaisten opinnäytetöiden tekemisessä samanaikaisesti, joten lasten antamiin vastauksiin saattaa joskus vaikuttaa myös edellisen päivän aineistonkerääjän vierailu. (Aarnos 2010, 172–173.) Pohdimme lapsilta saadun palautteen luotettavuutta myös sen takia, että eräs lapsista kertoi, että satujumppatuokiossa oli ollut kivaa, mutta ei halunnut kuitenkaan osallistua siihen uudestaan. Oliko vastaus vain päivästä tai tilanteesta riippuvainen, ymmärsikö lapsi kysymyksen oikein, vai oliko lapsi oikeasti sitä mieltä, ettei halua osallistua satujumppiin enää uudestaan, vaikka hänellä oli ollut hauskaa?

Lastentarhanopettajan ammattietiikkaan kuuluu esimerkiksi lapsen kehityksen ja kasvun edistäminen ilman, että lapsilta vaaditaan asioita joita hän ei vielä osaa (Lastentarhanopettajaliitto 2004, 5). Tästä syystä olemme tehneet satujumppakansioista mahdollisimman helposti eri-ikäisille lapsille sovellettavissa olevan, niin että kenenkään ei tarvitse jättäytyä sivuun jos ei vielä osaa jotakin taitoa. Lastentarhanopettajan ammattieettisiin periaatteisiin kuuluu myös lapsen yksilöllisen huomioimisen mahdollistaminen ja lapsen kuuleminen häntä koskevissa asioissa (Lastentarhanopettajaliitto 2004, 5). Nämä kaksi eettistä periaatetta ovat olleet mukana työmme suunnittelussa ja näkyvät toiminnallisen osuuden toteutuksessa, jossa lapsille annettiin mahdollisuus sopivissa tilanteissa kertoa omista ajatuksistaan ja päättää mitä seuraavaksi tehdään.

Haimme opinnäytetyötä aloittaessamme tutkimusluvan opinnäytetyön toteuttamiseen Lahden kaupungilta. Koko prosessin ajan olemme pyrkineet toimimaan mahdollisimman eettisesti, huomioiden työn kannalta olennaiset lait ja lasten oikeudet. Lastentarhanopettajan ammattietiikkaan kuuluu huolehtia tiedonkulun avoimuudesta ja toiminnan läpinäkyvyydestä, toisaalta on kuitenkin huolehdittava myös lapsen edusta, turvallisuudesta ja suojelusta (Lastentarhanopettajaliitto 2004, 5–7). Emme tästä syystä tuoneet opinnäytetyössämme esiin lasten ja kasvattajien nimiä tai ryhmää, sillä näin osallistujat säilyvät anonyymeinä, eikä palautteen antajat ole tunnistettavissa opinnäytetyöstämme. Nimien mainitseminen ei olisi tuonut työllemme mitään lisäarvoa, sillä työn kannalta oleellista oli vain lapsiryhmän ikä.

Sovimme päiväkodin kanssa, että he tiedottavat Muksunetin kautta vanhemmille opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden toteuttamisesta. Päiväkodilla on muutenkin tapana ilmoittaa vanhemmille tiedotettavat asiat Muksunetissä, joten tämä tuntui luontevalta tavalta ilmoittaa vanhemmille toteutuksistamme. Jälkikäteen pohdimme, että olisimme voineet kuitenkin itse tiedottaa vanhempia toteutuksistamme esimerkiksi saatekirjeellä. Näin kaikki haluamamme asiat olisivat varmasti kulkeutuneet vanhempien

tietoon. Jokaisella vanhemmalla pitäisi olla mahdollisuus kieltää lapsensa osallistuminen opinnäytetyöhön (Aarnos 2010, 173). Osittain myös tästä syystä olisimme voineet itse ilmoittaa tulostamme vanhemmille ja kerätä heiltä tiedon saako heidän lapsensa osallistua tuokioihimme. Luotamme siihen, että päiväkotit on kuitenkin kysynyt jokaiselta vanhemmalta luvan lapsensa osallistumiseen ja meille olisi ilmoitettu jos joku lapsista ei olisi saanut osallistua tuokioihin.

7.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Opinnäytetyömme tuotoksena syntynyt satujumppakansio oli sovellettavissa eri-ikäisille lapsille. Suunnittelimme itse satujumppakansion 3–5-vuotiaille lapsille, mutta jatkossa voitaisiin tutkia, miten satujumppakansion satujumppat sopisivat esimerkiksi alle 3-vuotiaille tai esikouluikäisille. Mikäli meillä olisi ollut enemmän aikaa opinnäytetyömme puitteissa, olisi myös ollut hedelmällistä tutkia, miten satujumppakansio on otettu käyttöön Jalkarannan päiväkodissa. Olisi mielenkiintoista kuulla varhaiskasvattajien kokemuksia satujumppakansion käytöstä ja mahdollisesti myös kehittää satujumppakansiota ammattilaisilta saatujen kokemusten pohjalta.

Jatkossa myös vanhempia voitaisiin innostaa satujumppien käyttöön kotona. Jalkarannan päiväkodissa voitaisiin järjestää vanhempainilta, jossa vanhemmille ja lapsille voitaisiin ohjata yhteistä satujumppaa. Vanhemmille voitaisiin jakaa valmis satujumppakansio ja kertoa hieman millaisissa tilanteissa ja millä tavalla satujumppaa voi ohjata lapsille kotona. Näin satujumppasta tulisi lapselle tuttu ja turvallinen liikuntamuoto, joka voisi myös lähentää lapsen ja vanhemman välejä. Rauhallinen satujumppatuokio voisi esimerkiksi toimia kotona iltasatuna.

Vaikka satujumppakansiomme oli suunnattu Jalkarannan päiväkotiin, olisi hienoa, jos jossain vaiheessa kansio löytäisi tiensä myös muihin Lahden päiväkoteihin. Näin ollen kaikki päiväkodit, joissa satujumppakansio olisi otettu käyttöön, voisivat jakaa toisilleen lasten itse keksimiä satuja. Omaan

päiväkotiin voitaisiin jopa kutsua toisen päiväkodin lapsia osallistumaan satujumppatuokioihin, joita lapset ohjaisivat itse.

LÄHTEET

Aarnos, E. 2010. Kouluun lapsia tutkimaan: Havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalla tutkijalla. Jyväskylä: PS-Kustannus, 171–188.

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita Prima Oy

Ghirotto, L. & Mazzoni, V. 2013. Being part, being involved: the adult's role and child participation in an early childhood learning context. *International Journal Of Early Years Education* 21/2013, 300–308. [Viitattu 4.3.2016].

Saatavissa:

<http://web.a.ebscohost.com/aineistot.lamk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=9bac8908-da31-4093-967c-29189bb62625%40sessionmgr4002&vid=21&hid=4112>

Hamari, A. 2014. Karkeamotorisen kehityksen viivästymän havainnointi varhaiskasvatuksessa ja alkuopetuksessa. Oulun yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 2.3.2016]. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201409231878.pdf>

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2012. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS– kustannus. 54–66.

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Hujala, E. & Fonsén, E. 2012. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS– kustannus. 312–327.

Irtamo, M. 2013. Lasten osallisuus päiväkodin arjessa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 24.2.2016]. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42792/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201401131047.pdf?sequence=1>

Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A (toim.). 2013.

Liikuntapedagogiikka. Juva: Bookwell Oy

Jarmas-Pesonen, E. 2008. Lapsen merkitysten jäljillä – hermeneuttinen tutkimus lasten haastattelusta. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 1.3.2016]. Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/79487/gradu03199.pdf?sequence=1>

Kangas, K-S. 2013. Päiväkodin pienryhmätoiminta ja lasten osallisuus.

Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 23.2.2016]. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41305/URN:NBN:fi:ju-201305041555.pdf?sequence=1>

Karjalainen, O-M. 2014. ”Täytyy oikeesti tietää, mitä kohti kunkin lapsen kanssa mennään.” – Kasvattajan työvälineen rakentaminen lapsen

yksilöllisen hyvinvoinnin ja oppimisen todentumiseksi. Lahden

ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö YAMK [viitattu 4.3.2016]. Saatavissa:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81820/Karjalainen_Olga-Maria.pdf?sequence=1

Koivula, S. 2011. Tutkimusmatka osallisuuteen - Päiväkodin työntekijöiden

näkemyksiä lapsen osallisuuden toteutumisesta sekä VKK-metro –

hankkeen merkityksestä päiväkodin työntekijöille. Metropolia

Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö YAMK [viitattu 24.2.2016]. Saatavissa:

http://www.socca.fi/files/1654/Paivakodin_tyontekijoiden_nakemyksia_lapsen_osallisuuden_toteutumisesta.pdf

Konstantoni, K. 2013. Children’s rights-based approaches: the challenges

of listening to taboo/discriminatory issues and moving beyond children’s

participation. International Journal Of Early Years Education 21/2013,

363–374. [Viitattu 3.3.2016]. Saatavissa:

<http://web.a.ebscohost.com.aineistot.lamk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid>

[=4a0339ab-0740-407b-9553-dbeeb2927e75%40sessionmgr4003&vid=0&hid=4112](http://4a0339ab-0740-407b-9553-dbeeb2927e75%40sessionmgr4003&vid=0&hid=4112)

Kyllönen, H. 2006. Lapsen omaehtoinen toimintaprosessi – Luovaa ongelmanratkaisua? Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 2.3.2016]. Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93635/gradu01200.pdf?sequence=1>

Laakkonen, K. 2010. ”Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä” Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta nykypäivänä. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 14.3.2016]. Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81440/gradu04193.pdf?sequence=1>

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2005 [viitattu 19.1.2016]. Saatavissa:

[http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/\\$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf)

Lahden kaupunki. 2016. Jalkarannan päiväkoti [viitattu 12.2.2016].

Saatavissa:

<http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/19DED95CDF888D09C2256EB60041DE3D?Opendocument>

Lastentarhanopettajaliitto. 2004. Lastentarhanopettajan ammattietiikka [viitattu 21.3.2016]. Saatavissa:

<http://www.lastentarha.fi/cs/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=ContentDisposition&blobheadername2=ContentType&blobheadername3=nocache&blobheadername4=nocache&blobheadervalue1=attachment%3B+filename%3DLastentarhanopettajan%2Bammattietiikka0.pdf&blobheadervalue2=application%2Fpdf&blobheadervalue3=CacheControl&blobheadervalue4=Pragma&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1409185492144&ssbinary=true>

Latva-Kyyny, M. 2015. ”Se on se kultainen keskitie semmonen, että päätetään yhdessä” - Lasten osallisuutta edistävien menetelmien kehittäminen varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa benchmarkingprosessin avulla. Lahden ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö YAMK [viitattu 2.3.2016]. Saatavissa:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98107/Latva_Kyyny_Marika.pdf?sequence=1

Leinonen, J. 2010. Lapsen osallisuuden mahdollistaminen päiväkodin toimintakulttuurissa – Tilastollinen tutkimus osallisuuden tasomallista. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 23.2.2016]. Saatavissa:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23778/lapsenos.pdf?sequence=1>

Liikenneturva. 2016. Liikennekasvatus päivähoitossa [viitattu 3.3.2016].

Saatavissa:

<https://www.liikenneturva.fi/fi/opettajille/varhaiskasvatus/liikennekasvatus-paivahoidossa>

Luttinen, H. 2006. Miten vuorovaikutusleikki tukee lapsen sosiaalisia taitoja vuoropäiväkodissa? Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 1.3.2016]. Saatavissa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/7793/URN_NBN_fi_jyu-2006553.pdf?sequence=1

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. Lapsen mieli – Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Helsinki: Suomen mielenterveysseura

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

MLL. 2015. Miten lapsi kasvaa ja kehittyy [viitattu 19.11.2015]. Saatavissa:

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/

Mäki, M. 2009. Kadonnut avain. Aistielämyksiä tarjoava musiikkiliikuntaseikkailu. Helsinki: Opike.

Mäki, S. & Arvola, P. 2009. Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Numminen, P. 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan. Tampere: Pilot-kustannus Oy.

Outin lorupussi. 2013. Venytä, venytä.. [viitattu 28.11.2015]. Blogi-kirjoitus. Saatavissa: <http://outinlorupussi.blogspot.fi/2013/04/venyta-venyta.html>

Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien – Liikuntaa esiopetukseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Päivöke, K. 2015. Lukemaan innostaminen varhaiskasvatuksessa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö YAMK [viitattu 2.11.2015]. Saatavissa: <http://128.214.223.199/bitstream/handle/10024/97328/Paivoke%20Katri.pdf?sequence=1>

Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2012. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS– kustannus, 136–150.

Roos, P. 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja [viitattu 25.2.2016]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset [viitattu 3.3.2016]. Saatavissa: http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1721-Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suosituks_2005.pdf

Suomen mielenterveysseura. 2016. Tunnetaitojen perusteet [viitattu 12.3.2016]. Saatavissa:

<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/tunnetaidot/tunnetaitojen-perusteet>

Surakka, A. 2013. Lasten tunnetaidot päiväkodissa – 5-vuotiaat ja Tunnemuksu-ohjelma. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 14.3.2016]. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42670/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201312162809.pdf?sequence=1>

Suvanne, H. 2007. Koettu stressi ja yksilölle rentoutumisesta muodostuneet henkilökohtaiset merkitykset ja merkitysrakenne.

Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 3.3.2016]. Saatavissa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10776/URN_NBN_fi_jyu-2007331.pdf?sequence=1

Sääkslahti, A. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Juva: Bookwell Oy.

Theobald, M., Danby, S. & Ailwood, J. 2011. Child participation in the early years: Challenges for education. *Australasian Journal of Early Childhood* 36/2011, 19–26. [Viitattu 4.3.2016]. Saatavissa:

<http://web.a.ebscohost.com.aineistot.lamk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=1a3de773-4922-43c9-808a-10a5f46aeb19%40sessionmgr4003&vid=1&hid=4112>

Tuononen, K. 2012. ”Ai haluutsä ite lukee ne siitä?” – Autistisen lapsen toimintaan keskittymistä ja jaettua toimintaa teknologiapainotteisessa ympäristössä tarkasteleva tapaustutkimus. Itä-Suomen yliopisto. Pro gradu -tutkielma [viitattu 1.3.2016]. Saatavissa:

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120671/urn_nbn_fi_uef-20120671.pdf

Turja, L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus. 41–53.

UKK-instituutti. 2006. Terveysliikunnan tutkimusuutiset. Lasten liikunta [viitattu 15.3.2016]. Saatavissa: <http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/193-lastenliikunta.pdf>

UKK-instituutti. 2014. Liikuntaa harrastava lapsi tai nuori liikkuu todennäköisemmin myös aikuisena [viitattu 16.11.2015]. Saatavissa: http://www.ukkinstituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset/iakaudet/liikunta_vaikuttaa_lasten_ja_nuorten_kehitykseen

Unicef. 1991. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. [viitattu 4.3.2016]. Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

Unicef. 2016. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus [viitattu 4.3.2016]. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Varhaiskasvatuslaki. 508/2015. Annettu Helsingissä 1.8.2015 [viitattu 4.3.2016]. Saatavissa: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search\[type\]=pika&search\[pika\]=p%C3%A4iv%C3%A4hoito#L1P2a](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search[type]=pika&search[pika]=p%C3%A4iv%C3%A4hoito#L1P2a)

Varhaiskasvatussuunnitelma Jalkarannan päiväkoti. 2005 [viitattu 19.1.2016]. Saatavissa: [http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/19DED95CDF888D09C2256EB60041DE3D/\\$file/jalkarannan+VASU.pdf](http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/19DED95CDF888D09C2256EB60041DE3D/$file/jalkarannan+VASU.pdf)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Helsinki: Stakes [viitattu 19.1.2016]. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto. 2016. Tunnetaidot [viitattu 10.3.2016]. Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten

[vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/seksuaalikasvatuksen-
paakohdat/kehotunnekasvatus/tunnetaidot/](#)

LIITTEET

Liite 1 Palaute satujumpasta

Palaute satujumpasta

Oliko tuokion rakenne toimiva?

Oliko tuokio tämän ikäisille lapsille,

- Liian vaikea
- Sopivan haastava
- Liian helppo

Miksi?

Oliko ohjauksemme selkeää?

Voisitko kuvitella itse hyödyntäväsi satujumppakansiota työssäsi?

Muuta kommentoitavaa?

Kiitos palautteesi on meille tärkeää! 😊

A vertical painting of a forest scene. The composition is dominated by vertical lines, representing tree trunks and foliage. The color palette is primarily green and brown, with some yellow highlights. The style is somewhat abstract and textured, resembling a painting with visible brushstrokes. A semi-transparent white rectangular box is centered horizontally and vertically, containing the text "Satujumppakansio".

Satujumppakansio

SISÄLLYS

1	SATUJUMPPAKANSION KÄYTTÄJÄLLE	2
2	METSÄRETKI ELÄINTEN MAAILMAAN	4
3	SIMO SIILIN KADONNUT YSTÄVÄ	6
4	KIERRÄTYSPEIKKO KERTTU	8
5	MATKA VUODEN YMPÄRI	10
6	AARTEEN ETSINTÄ:	12
7	KAUPPAREISSU:	14
8	MATKA SATUMAAHAN	16
9	VILLI VIIDAKKOSEIKKAILU	18
10	LASTEN OMA SATU	20
	LÄHTEET:	21
	LIITTEET	22
	LIITTEIDEN LÄHTEET:	35

1 Satujumppakansion käyttäjälle

Käsissäsi on toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntynyt satujumppakansio. Satujumppakansio koostuu kahdeksasta valmiista satujumppatuokiosta ja yhdestä lasten kanssa kehiteltävästä satujumpasta. Satujen aiheet liittyvät esimerkiksi luontoon, eläimiin ja seikkailuihin erilaisissa ympäristöissä. Satujumppakansion idea on se, että varhaiskasvattaja voi toteuttaa lapsiryhmän kanssa erilaisia satujumppia vaikkapa kerran viikossa kahden kuukauden ajan.

Jokainen satujumppatuokio aloitetaan aina toiminnallisella lorulla, jossa toimitaan lorun sanoman mukaan. Loru löytyy jokaisen tuokion alusta. Satujumppatuokio rakentuu aina aloitusleikistä, satujumpasta ja rentoutuksesta. Satujen käyttöönotto on helppoa, tuokion kesto, tavoitteet tuokiolle ja tarvittavat välineet on aina lueteltu sadun alussa.

Tulostettavista liitteistä löytyy suurin osa materiaaleista mitä saduissa tarvitaan. Oman halun mukaan satujumppissa voidaan käyttää paljonkin erilaisia liikuntavälineitä ja rakentaa kankailla ja materiaaleilla erilaisia lavasteita. Lavasteiden rakentaminen ja liikuntavälineiden käyttö ei kuitenkaan suurimmassa osassa satuja ole välttämätöntä, vaan pienilläkin asioilla satujumpista saa lapsille mielekkäitä. Lasten mielikuvitus riittää erilaisiin asioihin usein paljon paremmin, kuin meidän aikuisten.

Satujumppia voidaan soveltaa helposti 3-5-vuotiaiden lasten käyttöön. Satujumppien soveltaminen onnistuu myös vielä nuorempien ja esikouluikäisten lasten kanssa. Saduissa on välillä eritelty, miten pienempien lasten kanssa asioita voidaan sovelletusti käsitellä. Ryhmän aikuinen kuitenkin tuntee oman ryhmänsä lapset aina parhaiten ja satujumpista voi helposti halutessaan jättää joitakin asioita pois tai vastaavasti lisätä niihin jotakin.

Seuraavalle sivulle on koottu tavoitetaulukko, josta voi helposti katsoa mikä jokaisessa satujumppatuokiossa on tavoitteena. Jokainen tuokio pitää sisällään melkein kaikkia taulukossa mainittuja osa-alueita. Taulukkoon olemme rastittaneet kuitenkin vain ne osa-alueet, jotka korostuvat kyseisessä satujumppatuokiossa eniten.

Mukavia hetkiä satujumppailun parissa! 😊

Tavoitetaulukko

	Osallisuus	Motoriset taidot	Sosiaaliset taidot	Tunteet	Kognitiiviset taidot
Metsäretki eläinten maailmaan			X		
Simo siilin kadonnut ystävä				X	
Kierrätyspeikko Kerttu					X
Matka vuoden ympäri	X				X
Aarteiden etsintä		X			X
Kauppareissu		X			X
Matka satumaahan		X			
Villi viidakkoseikkailu		X			
Lasten oma satu	X				

2 Metsäretki eläinten maailmaan

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Sosiaalisten taitojen tukeminen; harjoitella parin kanssa yhdessä toimimista, harjoitella oman vuoron odottamista sekä harjoitella hiljentymistä ja muiden kuuntelemista

Välineet: Oravapehmolelu/liite 1, puolapuut/tuoli ja punatulkkupehmolelu/liite 2 + rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, jouta, jouta. Kyykkyyne mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusteikki: Eläimen tavalla liikkuminen

Ohjaaja huutelee eri eläimiä ja leikkijät liikkuvat, kuten eläin liikkuisi. Esimerkiksi ohjaajan huutaessa "hevonen" leikkijät laukkaavat. Muita liikkumistapoja voisi olla karhunkävely nelinkontin lattialla, rapukävely kädet ja jalat maassa ja vatsa kohti kattoa sekä jäniksen kyykyhyppyt. Lasten kanssa sovitaan etukäteen, miten eläimet liikkuvat. (Näkövammaiset lapset ry 2016.)

Satujumppa: Metsäretki eläinten maailmaan

Sovitetaan lasten kanssa, että lähdetään metsäretkelle. Mietitään millainen sää ulkona on ja mitä metsään kannattaisi laittaa päälle. (Realistisesti vuodenajan mukaan mietitään mitä vaatteita täytyy olla päällä, millaisia esteitä matkalla voi olla ja ketä metsässä voi tulla vastaan.) Puetaan päälle esimerkiksi villapuku, haalari, pipo, villasukat, kauluri, lapaset ja kengät. Muodostetaan pari jono ja lähdetään kulkemaan metsää kohti. Matkalla täytyy hyppiä vesilätäköiden/lumivallien ylitse, mutkitella kapealla polulla ja alittaa oksia. Kävellessä alkaa pusikosta kuulua rapinaa. Kysytään lapsilta kuulevatko he mitään. Mietitään yhdessä, mitä pusikossa voisi olla. Yhtäkkiä pusikosta hyppää esiin orava. Kysytään lapsilta mikä eläin kuvassa (liite 1) on? Vaihtoehtoisesti kuvan sijasta voidaan käyttää myös pehmolelua/käsinukkea.

Orava on ujo eikä siksi uskalla itse puhua ääneen lapsille, vaan kuiskaa asiansa aikuiselle ja aikuinen kertoo lapsille mitä orava haluaa heille sanoa. Orava kysyy mitä lapset tekevät metsässä ja minkä nimisiä lapset ovat? Orava kertoo, että hänen nimensä on Oona. Orava kertoo lapsille, että hänen lempipuuhansa on puissa kiipeily. Orava kysyy haluaisivatko lapset kokeilla puuhun kiipeämistä. Lapset saavat halutessaan kiivetä puuhun. Puuna voi toimia esimerkiksi puolapuut tai tuoli. Orava haluaa opettaa lapsille myös lempileikkinsä, jonka nimi on seura ja johtaja. Orava pyytää lapsia ottamaan parin itselleen. Aikuiset mallittavat leikin. Leikissä ideana on se, että toinen leikkijä tekee erilaisia liikkeitä ja toinen seuraa toista ja matkii kaiken mitä toinen tekee. Pidetään huoli siitä, että molemmat leikkijät saavat olla

kummassakin roolissa. Leikin jälkeen orava kertoo, että hänen on jatkettava matkaa ja kehottaa myös lapsia jatkamaan metsäretkeään.

Seuraavaksi kävellään joen yli kapeaa siltaa pitkin. Sillan toisella puolella lentää vastaan punatulkku (liite 2 tai pehmolelu). Myös punatulkku juttelee lapsille kuiskaten aikuisen kautta. Punatulkku kysyy keitä lapset ovat ja mitä he tekevät metsässä. Punatulkku kertoo nimensä olevan Pasi ja hän kertoo, että haluaa opettaa lapsille jotain. Punatulkku haluaa näyttää lapsille miten linnut ruokkivat poikasiaan. Punatulkku pyytää lapsia ottamaa itselleen parin. Toinen parista saa ensin olla äiti/isä ja toinen on poikanen. Lapsille voidaan antaa esimerkiksi rusina, jonka he voivat lintuemon tapaan antaa kädestä toistensa suuhun. Kerrotaan lapsille, että linnuilla ei ole käsiä, joten he ruokkivat poikasensa suulla, mutta koska meillä on kädet me teemme sen käsillä.

Lapsilla ei välttämättä tarvitse olla konkreettista ruokaa tilanteessa se voidaan myös kuvitella. Aikuinen mallittaa toisen aikuisen kanssa tilanteen ennen kuin lapset pääsevät toimimaan. Molemmat lapset pääsevät olemaan äitiä/isiä ja poikasina. Kiitetään Pasi punatulkkua, kun hän opetti miten linnut ruokkivat toisiaan. Punatulkku kertoo, että ihan lähellä on karhunpesä, jossa karhu nukkuu. Punatulkku kehottaa meitä menemään karhun pesän ohi hiljaa hiipien. Jatketaan matkaa hiipien hiljaa ohi karhun pesän.

Karhun pesä on turvallisesti ohitettu. Kysytään lapsilta haluaisivatko he leikkiä leikin, joka liittyy karhun nukkumiseen. Kysytään tietävätkö lapset mistä leikistä on kyse. Kerrotaan leikinhje lapsille: kaksi lapsista on karhuja, jotka ovat kyyryssä piirin keskellä, muut kiertävät karhuja piirissä ja laulavat laulua, sitten karhut heräävät ja yrittävät saada jonkun lapsista kiinni, muut juoksevat karkuun. Laulu: Karhu nukkuu, karhu nukkuu talvipesässään. Ei ole vaaraa kellään, näin sitä leikitellään. Karhu nukkuu, karhu nukkuu, eipäs nukukaan! (Laulu- ja lorujumppa 2016.) Leikitään yhdessä karhu nukkuu leikki muutaman kerran niin, että lapset toimivat vuorotellen pareina karhuina.

Leikin jälkeen lähdetään kulkemaan kohti päiväkotia. Kuljetaan samaa reittiä, kun metsään tultaessa. Alitetaan oksia, mutkitellaan kapeaa polkua ja hypitään vesilätäköiden/lumivallien yli. Päiväkodilla riisutaan vaatteet omatoimisesti ja ripustetaan naulakkoon.

Rentoutus: Pyydetään lapsia laittamaan silmät kiinni ja miettimään metsäretkeä. Aikuinen kertoo rauhallisella äänellä mitä metsäretkellä tapahtui, ketä tavattiin, mitä tehtiin... Pyydetään lapsia nousemaan istumaan ja jokainen saa vuorollaan kertoa mikä oli oma lempijuttunsa metsäretken aikana. Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia yhteisestä seikkailusta.

3 Simo siilin kadonnut ystävä

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Tunteiden käsittely; harjoitella tunteiden tunnistamista ja nimeämistä sekä harjoitella empatiakykyä

Välineet: Liite 3, tuoli, harmaa kangas, siilipehmolelu/liite 4 ja rauhallista musiikkia

Venytä, venytä, jousta, jousta. Kyykkyyyn mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusteikka: Tunnetanssi

Laitetaan taustalle soimaan musiikkia, joka herättelee erilaisia tunteita. Lapset saavat vapaasti kulkea ympäri tilaa musiikin soidessa. Lasten tehtävänä on miettiä miltä musiikki kuulostaa ja liikkua sen mukaan. Esimerkiksi nopea tempoinen musiikki voi kuulostaa iloiselta ja tällöin tekee mieli pomppia, kun taas hidas musiikki voi kuulostaa surulliselta ja tällöin tekee mieli laahustaa. Tehtävän helpottamiseksi lapsille voi antaa esimerkiksi huivit käteen ja heidän tehtävänä on heilutella huivia musiikin soidessa, sillä tavalla miten itsestä parhaalta sillä hetkellä tuntuu.

Satujumppa: Simo siilin kadonnut ystävä

Aloitetaan satujumppa sillä, että kerrotaan lapsille heille saapuneesta kirjeestä. Luetaan lapsille kirje:

Hei lapset! Minun nimeni on Simo siili. Kuulin, että te olette todella reippaita ja avuliaita ja minä tarvitsisin todella paljon teidän apuunne. Olen todella surullinen, sillä ystäväni Silja siili on kadonnut. Olimme Siljan kanssa leikkimässä metsässä piilosta ja oli minun vuoroni etsiä Siljaa. Laskin kymmeneen ja lähdin etsimään Siljaa. En kuitenkaan löytänyt häntä mistään. Etsin kaikki Siljan lempipiilot ja paikat, mitä ikinä vaan keksin. Viimeiseksi olen nähnyt Siljan ison kiven luona metsän keskellä. Minua pelottaa, että en löydä Siljaa varsinkaan yksin. Voisitteköhan te auttaa minua löytämään taas parhaan ystäväni? Terveisin Simo Siili

Kysytään lapsilta ovatko he valmiita auttamaan Simoa etsimään Siljan. Mietitään miten meidän kannattaa edetä, kun lähdemme etsimään Silja siiliä. Mietitään kannattaako meidän liikkua yhdessä vai erikseen. Metsä on todella iso ja mitä jos joku meistä eksyy, jos kuljemme erikseen. Päätetään lähteä etsimään Siljaa yhdessä isolla porukalla. Kuljetaan metsään jonossa. Matkalla mietitään miltä Simosta mahtaa tuntua, kun hän on kadottanut parhaan ystävänsä. Matkalla metsään on paljon erilaisia esteitä, ylityksiä, alituksia, kiertämisistä ja tasapainoilua.

Vihdoin löydämme ison kiven, jonka luona Siiri on viimeksi nähty. (Iso kivi voi olla esimerkiksi tuoli, joka on peitetty harmaalla kankaalla) Huudellaan kovaan ääneen Siiriä. Kukaan ei vastaa. Mietitään miten meidän kannattaa edetä etsimisoperaatiossamme. Ehdotetaan lapsille, että jos leikkisimme jonkin leikin, jossa meistä lähtee paljon ääntä, niin Siiri voisi löytää meidät äänemme avulla. Ehdotetaan lapsille pää-olkapää-peppu-laululeikkiä. Pää-olkapää-peppu-laululeikki menee niin, että lauletaan laulua: Pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat, polvet, varpaat. Pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat, polvet, varpaat. Silmät, korvat ja vatsaan taputa. Pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat polvet, varpaat. (Jumppalaulu 2016.)

Laulun aikana, leikitään leikkiä niin, että kosketaan käsillä kehonosiin, samalla kun kehon osat mainitaan laulussa. Jokaisen kerran jälkeen lauluääntä kovennetaan, niin kauan kunnes laulu on melkein kuin huutoa. Viimeisen kerran jälkeen, joku aikuisista tekee piipitys äänen jonka kaikki kuulevat ja sitten lähdetään vapaasti etsimään mistä Siirin ääni voisi kuulua. (Siiri on piilotettu ennen tuokiota jonnekin paikkaan mistä lapset eivät voi sitä heti huomata). Siiri (liite 4 tai pehmolelu) löytyy vihdoon, kun joku lapsista sen löytää.

Siiri kiittää lapsia kuiskaten aikuiselle mitä hänellä on sanottavaa ja aikuinen kertoo Siirin asiat lapsille. Siiri on kiitollinen, kun lapsista lähti niin kova ääni, koska hän oli eksynyt metsään eikä enää tiennyt minne päin hänen olisi kuulunut mennä. Siiri kertoo, että on todella väsynyt, kun on jo pitkän aikaa kulkenut metsässä. Siiri ehdottaa, että lapset käyvät hänen kanssaan metsään hetkeksi makaamaan, kun aikuiset tekevät heille rentoutuksen ja hierovat heitä.

Rentoutus: Himmennetään valoja ja hierotaan lapsia vuorotellen palloilla rauhallisen musiikin soudessa.

Rentoutumisen jälkeen Siiri kiittää, vielä lapsia ja hyvästelee heidät ja sen jälkeen lähtee kohti kotiaan. Lasten kanssa palataan takaisin päiväkodille. Matkalla on samat esteet kun metsään tullessa: tasapainoilua, kiertämistä, ylityksiä ja alituksia. Päiväkotiin saavuttua käydään vielä piiriin istumaan ja keskustellaan miltä Simosta ja Siiristä mahtaa tällä hetkellä tuntua ja miltä lapsista nyt tuntuu. Oliko kiva olla avuksi ja tuliko siitä hyvä mieli? Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia yhteisestä seikkailusta.

4 Kierrätyspeikko Kerttu

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Kognitiivisten taitojen harjaantuminen; tutustua kierrättämisen tärkeyteen, harjoitella jätteiden lajittelua sekä harjoitella luetun rentoutuksen kuuntelemista

Välineet: Peikkopehmolelu/liite 5, erilaisia materiaaleja (sanomalehteä, hiekkaa, vettä, kuplamuovia, yms.), erilaisia roskia tai niiden kuvia (banaanin kuoret, maitotölkki, tonnikalapurkki yms.), liite 6 + rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, jouta, jouta. Kyykkyyne mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloituseleikki: Peikkoleikki

Leikkijöistä valitaan kaksi, kolme tai neljä peikkoa, jotka ovat huoneen eri nurkissa kukin omassa onkalossaan. Muut leikkijät juoksevat vapaasti ympäri huonetta. Kun leikinohjaaja antaa merkin, lähtevät peikot ottamaan muita leikkijöitä kiinni. Kiinni joutuneet he kuljettavat kädestä taluttaen onkaloonsa, missä nämä kivettyvät risti-istuntaan. Leikin lopussa kukin peikko laskee oman saaliinsa. Eniten peikkoja kiinni saanut voittaa leikin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016.)

Satujumppa: Kierrätyspeikko Kerttu

Satujumppatuokio alkaa siitä, että aikuinen kertoo lapsille heidän saaneen vieraan päiväkotiin. Aikuinen kehottaa lapsia olemaan ihan hiljaa, jotta ujo vieras uskaltautuu tulemaan esille. Kerttu kierrätyspeikko tulee esiin (liite 5 tai pehmolelu) ja tervehtii lapsia hiljaisella äänellä ja kertoo olevansa Kerttu kierrätyspeikko. Kerttu kertoo, että häntä hävettää ihan kauheasti kertoa jollekin hänen nimensä, sillä hän ei osaa kierrättää ja hänen pitäisi olla kierrätyspeikko. Kerttu kysyy lapsilta osaavatko lapset kierrättää ja tietävätkö he mitä kierrätys tarkoittaa. Kerttu utelee kierrätetäänkö päiväkodissa ja mitä se kierrätys siellä tarkoittaa? Keskustelun jälkeen Kerttu pyytää, että lapset lähtevät hänen luokse kylään kaatopaikalle.

Matkalla kaatopaikalle täytyy kävellä metsän halki. Metsään kävellään jonossa ja matkan varrella tulee erilaisia esteitä, kuten vuoria, joiden yli täytyy kivuta, suo, jonka läpi täytyy kahlata ja kaatuneita puita, joiden yli täytyy hyppiä. Metsäpolulle on myös heitetty paljon roskia. Kävellään paljain jaloin, silmät kiinni erilaisten materiaalien päältä, kuten vati, jossa on vettä, hiekkaa, rypistettyä sanomalehteä, tekoturkkia, kuplamuovia, karhea kynnysmatto. Mietitään yhdessä tuntuuko roskien päältä kivalta kävellä ja miltähän se eläimistä mahtaa tuntua kun heidän kotiaan roskataan. Kerätään yhdessä roskat pois ja mietitään mitä jätettä mikäkin roska voisi olla.

Kaatopaikalle saavuttaessa Kerttu kertoo, että asuu vanhassa kengässä kaatopaikan takanurkassa. Hän kertoo, että hänen tehtävänsä olisi kaatopaikalla kerätä sieltä pois roskat, jotka eivät kuulu kaatopaikalle, mutta hän ei kuitenkaan osaa. Kerttu näyttää lapsille kasan, johon on kerännyt erilaisia jätteitä, kuten banaaninkuoret, maitotölkin, tonnikalapurkin, yms. Oikeiden tavaroiden ja asioiden sijasta voidaan käyttää myös jätteiden kuvia. Kerttu kierrätyspeikko pyytää lapsilta apua lajitteluun. (Jätteet kannattaa mieltää lasten ikätason mukaan. Pienimmille lapsille voi antaa esimerkiksi vaihtoehtoja mihin kyseinen jäte voisi kuulua ja he saavat arvata oikean vastauksen.) Lajitellaan yhdessä jätteet oikeisiin astioihin ja mietitään myös syitä miksi esimerkiksi banaaninkuoret ovat biojätettä.

Lajittelun jälkeen Kerttu kierrätyspeikko haluaa palkita lapset suuresta avusta. Kerttu jakaa kaikille lapsille palkinnoksi esimerkiksi kunniakirjan, mitalin (liite 6), kortin tai vaikka jonkun herkun. Vaihtoehtoisesti tai lisäksi Kerttu voi opettaa lapsille myös lempileikkinsä, joka on kierrätysleikki Maa-meri-laiva-periaatteella. Maahan piirretään kolme viivaa, jotka nimetään haluttujen roska-astioiden mukaan, esim. bio-, paperi- ja sekajäte. Viivoja voi piirtää enemmänkin, jos haluaa vaikeuttaa peliä. Lapset asettuvat riviin saman viivan taakse. Ohjaaja huutaa jonkun roskan ja leikkijöiden pitää juosta sille viivalle, jonne roska kuuluu. Yhdessä mietitään, kun kaikki lapset ovat jollakin viivalla, mikä on oikea vastaus. (Manner 2016.) Leikissä kannattaa käyttää samoja jätteitä, mitä aiemmin on käsitelty ja lajiteltu. (Leikkiä voidaan helpottaa pienimmille lapsille niin, että lasten ei tarvitse tietää mikä jäte mihinkin astiaan kuuluu, vaan he juoksevat sen jäteastian luokse minkä ohjaaja huutaa.)

Leikin jälkeen Kerttu kierrätyspeikko kiittää vielä lapsia avusta, jonka jälkeen hän jää omaan kotiinsa ja lapset lähtevät ohjaajien kanssa kohti päiväkotia. Kuljetaan kaatopaikalta takaisin päiväkodille tietä pitkin jollakin eri tyylillä kuin aiemmin, esimerkiksi juosten, hiihtäen, luistellen, bussilla tai rullaluistimilla. Päiväkodilla istutaan alas piiriin ja keskustellaan lasten kanssa siitä oliko heillä kivaa ja oppivatko he jotain.

Rentoutus: Himmennetään valoja ja käydään makuuasentoon. Ohjaaja lukee lapsille lyhyen rentoutuksen hitaasti ja rauhallisella äänellä:

”Sulje silmäsi ja kuvittele, että olet telttaretkellä metsässä. Aurinko on juuri nousemassa. Ilma lämpenee. Kuuntele ääniä ympärilläsi. (Pitkä tauko) Mehiläinen surisee voikukassa. Heinäsirkka sirittää ruohikossa. Myyrä vilistää marjapensaan alla. Orava pureskelee käpyä. Käet kukkuvat puiden latvoissa. Mitä muita ääniä kuulet? (Pitkä tauko) Keijukaiset piileskelevät sienten alla. Ne soittavat viulujaan. Kääpiöt istuvat leinikkien päällä. Haltiattaret ovat laskeutuneet puun juurelle. Niillä kaikilla on pienet huilut. Peikko tanssii puunkannolla. Kuuntele tätä orkesteria! Mitä muita soittimia kuulet? Kuvittele että olet tämän metsäsymfonian kapellimestari. Kuuntele musiikkia puissa.” (Belknap 1993, 33.)

Rentoutuksen jälkeen ohjaaja kehottaa lapsia rauhallisesti ensin avaamaan silmänsä ja sitten nousemaan ensin istuma-asentoon ja sen jälkeen seisomaan. Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia yhteisestä seikkailusta.

5 Matka vuoden ympäri

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Kognitiivisten taitojen harjaantuminen sekä lasten osallisuus; harjoitellaan hahmottamaan eri kuukausia sekä toimintoja, joita voidaan tehdä eri vuodenaikoina ja harjoitellaan omien ajatusten esiin tuomista

Välineet: Liite 7 + rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, jouta, jouta. Kyykkyyne mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusteikki: Pakkanen ja aurinko -hippa

Yksi leikkijöistä on pakkane, joka ottaa leikkijöitä kiinni ja jäädyttää heidät paikoilleen. Toinen on aurinko, jonka voi pelastaa jäätyneet koskettamalla. (Lapin luontokasvatus- ja tiedotushanke 2016.) Jos lapsia on paljon, pakkasia ja aurinkoja voi olla useampia.

Satujumppa: Matka vuoden ympäri

Aloitetaan satujumppatuokio keskustelemalla lasten kanssa siitä, tietävätkö he kuinka monta vuodenaikaa ja kuukautta on olemassa. Käydään läpi eri vuodenaajat ja kuukaudet. (Pienempien kanssa voi käydä läpi vain vuodenaajat ja miettiä mitä talvella, kesällä, syksyllä ja keväällä voi tehdä. Heidän kanssaan ei tarvitse käydä kaikkia kuukausia erikseen läpi.) Kerrotaan, että seuraavaksi lähdetään kiertämään vuodenaikaympyrää, jossa vastaan meitä tulevat talven pakkaset ja kesän helteet. Aloitetaan vuodenaika kierros tammikuusta. Ideana on se, että mietitään lasten kanssa yhdessä mitä aina jokaisena kuukautena voi tehdä ja toimitaan sen mukaan. Apuna itselle tai mahdollisesti myös lasten kanssa voi käyttää kuukausi laulua (liite 7). Jokaiselle ryhmälle tulee varmasti aivan erilainen satujumppa, koska lapset saavat itse keksiä mitä tehdään. Alla on kuitenkin ehdotuksia jokaiselle kuukaudelle, mitä voidaan lasten ideoiden lisäksi tehdä.

Tammikuussa lasten kanssa voi miettiä esimerkiksi mitä voi tehdä jos on paljon lunta maassa. Tehdään lasten kanssa lumiukkoja, lumilinnoja ja lumienkeleitä.

Helmikuussa voidaan esimerkiksi luistella ja hiihtää ympäri huonetta. Voidaan tehdä hiihtoretki laavulle ja käydä siellä paistamassa makkarat.

Maaliskuussa voidaan olla jää, joka sulaa. Kävellään salia ympäri ja ollaan ensin oikein isoja ja kovia ja yhtäkkiä aurinko alkaa paistaa ja alamme sulaa. Alamme pikkuhiljaa valua maata kohti, kunnes ollaan makuuasennossa maassa vesilätäkkönä.

Huhtikuussa aurinko alkaa vähitellen lämmittää. Voidaan leikkiä yhdessä aurinkolorun mukaan: Aurinko, aurinko lettuja paistaa. Hauska on auringon lettuja maistaa. Kiipeän puuhun, pistelen suuhun. Loput voin heittää ukolle kuuhun. Sitten käynkin nukkumaan, pikkuinen massuni pullollaan. (Outin lorupussi 2014.)

Toukokuussa voidaan olla maasta kasvavia kukkia. Ollaan ensin maassa kyykyssä ja vähitellen alamme kasvaa. Lopuksi ollaan niin suuria, että kurkotetaan kattoon asti varpailla seisten.

Kesäkuussa voidaan saunoa mökillä ja tehdä uintilenkki.

Heinäkuussa voidaan lähteä soutelemaan ja kalastamaan.

Elokuussa kesä loppuu. Elokuussa voidaan vielä nauttia auringon paisteesta ulkona. Leikitään jokin lasten lempileikki, esimerkkileikkejä voisi olla peili, hippa, polttopallo, yms.

Syyskuussa voidaan mennä sienimetsään.

Lokakuussa voidaan laittaa kumisaappaat jalkaan ja mennä ulos pomppimaan lätäkköihin.

Marraskuussa voidaan olla lumihiihtaleita, jotka satavat maahan.

Joulukuussa voidaan kantaa kuusi sisälle ja leikkiä jokin piiri-leikki, esimerkiksi voidaan ottaa toisia kädestä kiinni ja pyöriä isossa ympyrässä kuusen ympärillä ja laulaa "tip-tap-tip-tap-tipe-tipe-tip-tap-tip-tip-tap".

Rentoutus: Käydään makuulle ja himmennetään valoja. Laitetaan rauhallista musiikkia soimaan, ollaan vain ihan hiljaa ja kuunnellaan musiikkia. Noustaan rauhassa ylös ja käydään piiriin istumaan. Kysytään lapsilta oliko heillä kivaa ja haluavatko he sanoa jotain satujumppatuokiosta. Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia yhteisestä tuokiosta.

6 Aarteen etsintä

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Kognitiivisten taitojen harjaantuminen sekä motoriset taidot; Harjoitella ongelmanratkaisutaitoja sekä harjoitella tasapainoa

Välineet: Kartta tilasta jossa satujumppa toteutetaan, liite 8, liite 9, liite 10, arkku/kori ja kangas, aarre + rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, jouta, jouta. Kyykkyyne mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusteikki: Ahvenverkko

Lapset ovat ahvenia ja ottavat kaikki toisiaan kiinni. Kun leikkijä saadaan kiinni, hän pysähtyy paikoilleen. Kiinniottamista saa jatkaa kurkottamalla muita jalat maahan liimautuneina (isompien kanssa voidaan myös jatkaa kiinniottamista seisoen yhdellä jalalla ja vaihtaen välillä jalkaa). Leikki loppuu, kun kaikki ahvenet ovat verkossa eli jääneet kiinni. (Liikuntaleikkipussi Nuori suomi)

Satujumppa: Aarteen etsintä

Kerrotaan lapsille, että olemme löytäneet pihalta aarrekartan. (Jokainen piirtää kartan joka sopii omiin tiloihin. Aarteen etsinnän voi hyvin toteuttaa myös ulkona) Aarrekartassa on ohjeet kuinka löydämme aarteen. Kysytään lapsilta haluavatko he lähteä etsimään aarretta? Tutkitaan lasten kanssa yhdessä karttaa. Kartan mukaan ensimmäinen neljästä vihjeestä löytyy satamasta suurimman laivan luota. Lähdetään kulkemaan kohti laivaa, onneksi olemme jo valmiiksi lähellä satamaa. Juostaan kaikki yhdessä laivan luokse, koska olemme niin innoissamme aarteen etsimisestä. Yhtäkkiä täytyy pysähtyä, sillä meinasimme vahingossa juosta veteen. Keskustellaan lasten kanssa siitä, että täytyy olla varovainen, vaikka onkin innoissaan, ettei käy mitään haavereita. Saavumme laivalle ja laivan luota löydämme sukellustarvikkeet (liite 8). Mietitään lasten kanssa mitä meidän pitäisi tehdä? Kun joku lapsista keksii vastauksen, eli että etsitään vedestä aarretta, puetaan sukellusvälineet päälle ja hypätään veteen. Vedessä väistellään kaloja ja merenkasveja.

Veden alla kysytään lapsilta näkeekö kukaan missään mitään vinkkiä. (Jossakin piilossa on vinkki (liite 9) eli saaren kuva.) Vinkin löydyttyä kysytään lapsilta miten voisimme päästä saarelle. Autetaan tarvittaessa lapsia keksimään että voisimme mennä sinne laivalla. Nousta pois vedestä ja riisutaan sukellustarvikkeet pois päältä. Nousta laivaan varovasti laiturin päästä kapeaa ja huojuvaa riippusiltaa pitkin.

Laivaan päästyämme lähdemme purjehtimaan kohti saarta. Venytellään kylkiä oikealle ja vasemmalle samalla kun käännellään ruoria. Välillä katsotaan kaukoputkella olemme menossa oikeaan suuntaan. Lähellä rantaa ohjataan laiva varovasti sataman laiturille. Noustaan pois laivasta riippusiltaa pitkin. Saarelle päästyämme näemme rannalla kuvan palmusta, jonka vieressä on rasti (liite 10). Ohjeena on ottaa kolme askelta eteenpäin, neljä oikealle ja kuusi isoa hyppyä eteenpäin. (Pienempien kanssa tasajalkaa ja isompien kanssa yhdellä jalalla).

Pääsemme rastin luokse. Aletaan kaivaa kuoppaa puun viereen. Kuopasta löytyy arkku. (Arkku voi olla esimerkiksi jonkinlainen kori, mikä on peitetty hiekan värisellä kankaalla) Nostetaan kaikki yhdessä arkku pois kuopasta, koska se painaa aika paljon. Avataan arkku. Arkusta löytyy aarre. (Aarteena voi olla esimerkiksi hedelmä tai vaikkapa uusi satukirja, joka voidaan seuraavalla lepopohetkellä lukea lapsille.)

Rentoutus: Pyydetään lapsia asettumaan makuuasentoon ja sulkemaan silmänsä.

"Ota mukava asento ja sulje silmäsi. Päästä jännitys poskistasi ja leuastasi. Rentouta myös olkapäitäsä ja kyynärpäitäsä. Kuvittele, että on kesä ja olet rannalla. (Pitkä tauko) Tunne lämmin auringonpaiste kasvoillasi. Ilmassa tuoksuu meren suola. Maista suola huulillasi. Tunne viileä merituuhi ihollasi. Kuuntele omaa hengitystäsi. (Pitkä tauko) Kun hengität sisään, näet aaltojen tulevan kohti. Kun hengität ulos, kuulet aaltojen valuvan mereen. Tunne, miten hengityksesi lainehtii meren tahtiin. Tunne aaltojen rytmi. Anna auringonpaisteen imeytyä ihoosi. Ole rauhassa aaltojen kanssa. Ole rauhassa oman hengityksesi kanssa. Olet yhtä meren kanssa." (Belknab 1993, 30.)

Rentoutuksen jälkeen keskustellaan lasten kanssa siitä oliko heillä kivaa ja oliko aarteen etsintä jännittävää. Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia seikkailusta.

7 Kauppareissu

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Kognitiivisten taitojen harjaantuminen sekä motoriset taidot; harjoitella sadun avulla liikkumaan liikenteessä ja harjoitella jännittämään kehon eri osia

Välineet: rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, jouta, jouta. Kyykkyyntä mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusteikka: Liikennevaloteikka

Ohjaajalla on kädessään punainen, keltainen ja vihreä ympyrä. Lapset saavat vapaasti ensin kävellä ja myöhemmin juosta tilassa. Ohjaajan näyttäessä vihreää valoa, kaikki saavat liikkua. Ohjaajan näyttäessä keltaista valoa, täytyy alkaa pysähtyä. Ohjaajan näyttäessä punaista valoa, kukaan ei saa liikkua.

Satujumppa: Kauppareissu

Kerrotaan lapsille, että välipalalle tarvitsee hakea kaupasta maitoa ja banaaneja. Keskustellaan lasten kanssa siitä, mitä kaikkea kauppaan pitää ottaa mukaan ja pakataan samaan aikaan tarvittavat asiat reppuun. Puetaan päälle säähän sopivat vaatteet. (Esimerkiksi talvella: pipo, kaulahuivi, hanskat, takki, ulkohousut ja talvikengät. Kesällä: lippis, sandaalit ja aurinkolasit.)

Lähdetään pukeutumisen jälkeen ulos ja laitetaan reppu selkään. Muodostetaan pari-jono. Olemme monta kertaa käyneet äidin ja isän kanssa kaupassa, joten reitti on meille tuttu. Ensin kävellään leikkipaikan ohi mutta nyt ei voida jäädä leikkimään. Kysytään lapsilta kumpaa reunaa jalkakäytävällä kävellään ja siirrytään kävelemään tien oikeaan reunaan. Vastaan tulee suojatie ja mietitään yhdessä, kumpaan suuntaan pitää katsoa ja voiko tien yli mennä turvallisesti. Katsotaan molempiin suuntiin. Todetaan ettei autoja tule, joten jatketaan matkaa.

Pääsemme kaupan pihaan ja menemme sisään. Kaupassa kurottelemmme ottamaan maitoa ylähyllältä ja vähän alemmaa banaaneja. Viemme ostokset kassalle, jossa lompakko tipahtaa lattialle ja kumarrumme nostamaan sen. Annamme rahaa kassantädille ja pakkaamme ostokset reppuun ja laitamme repun selkään.

Päätämme kävellä metsäreittiä takaisin, ja sinne mennessä vastaan tulee liikennevalot. Kysytään lapsilta mitä meidän pitää tehdä liikennevaloissa ja milloin saamme ylittää tien. Valo vaihtuu vihreäksi ja ylitämme tien reippaasti. Juoksemme metsäpolulle, koska meillä alkaa olla jo nälkä ja haluamme nopeasti takaisin päiväkotiin. Metsäpolulla vastaan tulee kiviä, joiden yli loikimme ja oksia joita alitamme.

Päiväkodin ovella kurotamme ovenkahvaan ja menemme sisään. Viemme maidon jääkaappiin ja banaanit pöydälle ja käymme retkestä uupuneina makaamaan pehmeälle alustalle.

Rentoutus: Lattialla maatessa jännitetään ensin vuorotellen molemmat kädet, sitten jalat ja lopuksi keskivartalo. Jännitetään kaikki kehonosat niin, että lihakset ovat kovina. (Käsien jännittämisessä hyvä vinkki on puristaa kättä nyrkkiin.) Pidetään jännitystä yllä jokaisessa kehonosassa muutaman sekunnin ajan ja sitten päästetään lihas rennoksi. Voidaan halutessa myös toistaa. Pidetään silmät vielä kiinni ja ollaan hetki ihan paikallaan. Pikkuhiljaa heräillään ja nouseaan ylös. Pyydetään lapset ympyrään ja kysytään mitä mieltä he olivat satujumppatuokiosta ja kerrataan vielä miten liikenteessä tulee liikkua. Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia yhteisestä retkestä.

8 Matka satumaahan

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Motoriset taidot; harjoitella hienomotorisia taitoja eli silmän ja käden yhteistyötä monin eri tavoin

Välineet: Lohikäärmepehmolelu/liite 11, lohikäärmeen hännän palasia, puuvärejä, liite 12, palloja, vati, liite 13, köysi, huiveja + rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, joustu, joustu. Kyykkyyntä mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusteikki: Unhippa

Leikkikää hippaa niin, että kaikilla on kämmenen päällä höyhen. Leikissä tarkoituksena on, ettei höyhen tipahda kämmenen päältä. Hippa yrittää saada leikkijöitä kiinni, kun hän onnistuu, mennään kyykkyyntä ja suljetaan silmät. Kiinni jääneen voi pelastaa kutittamalla poskesta höyhenellä. (Liikuntaleikkipussi Nuori Suomi)

Satujumppa: Matka satumaahan

Istutaan hiljaa piirissä. Taustalla voi koko tuokion soida rauhallinen musiikki, jossa ei lauleta mitään. Keskustellaan lasten kanssa koko tuokion ajan rauhallisella äänellä puhuen hiljaa, ei kuitenkaan ihan kuiskaten. Kerrotaan, että lähdemme seuraavaksi kohti satumaata. Kysytään lapsilta mitä satumaassa voisi tulla vastaan. Kerrotaan lapsille että satumaahan mennään lentämällä. Kysytään osaako kukaan meistä lentää. Lasten kanssa keskustellaan siitä, että ihmiset eivät osaa lentää.

Yksi ohjaajista on kuitenkin löytänyt keijupölyä, joka on pienessä pussukassa. Ripotellaan lasten ja aikuisten päälle keijupölyä ja lasketaan kolmeen. Kerrotaan lapsille, että keijupöly loppui, mutta taian pitäisi kestää vielä takaisin kotiin. Laskettuamme kolmeen yhtäkkiä osaamme lentää. Lennetään pilvien läpi, pilvet kutittelevat. Lennetään läheltä aurinkoa ja todetaan, että aurinko on niin kuuma, ettei sitä voi mennä kovin lähelle. Kaukana näkyy satumaa. Lennetään sinne kiemurrellen ympäri huonetta. Laskeudutaan satumaahan. Satumaassa meitä on vastassa Lohikäärme (liite 11).

Lohikäärme kertoo, että on hävittänyt häntänsä. Häntä on sellainen, että se tykkää välillä mennä piiloon, jonnekin. Häntä ei kuitenkaan piiloudu kokonaisuutena, vaan se menee palasiksi. Lohikäärme pyytää lapsilta apua häntän löytämisessä ja kokoamisessa. Lähdetään etsimään häntänpalasia ympäri huonetta kierrellen. Jokainen saa mennä omaa reittiään etsimään häntää. Sitten kun on löytänyt yhden häntän palasen, tulee palata omalle paikalleen lohikäärmeen luokse. (Häntä on askarreltu pahvista tai paperista, se on pitkä pötkö, joka on leikattu niin

moneen osaan kuin lapsia on. Hännän palaset ovat ikään kuin palapeli.) Kun kaikki ovat löytäneet yhden hännänpalan, voidaan ruveta kokoamaan häntä. Kootaan häntä yhdessä teippiä apuna käyttäen. Hännän ollessa koottuna lohikäärme pyytää lapsia laittamaan oman nimensä tai pienen piirroksen yhteen hännänpalaseen, jotta lohikäärmeelle jää muisto lapsista. (Tähän tarvitaan puuvärejä.) Piirtelyn jälkeen jatkamme matkaa satumaassa eteenpäin.

Satumaassa kulkiessa matkan varrella tulee esteitä, joita tarvitsee ylittää. Hypitään joen yli lumpeiden päältä, lennetään rotkon yli, hypitään puusta puuhun ja hypitään kivillä. Seuraavaksi satumaasta löytyy vinkki lappu (liite 12), jossa kerrotaan, että jos onnistuu heittämään 5-10 kiveä (palloa) kaivon (vatiin) saa palkinnon. Otetaan lasten kanssa haaste vastaan ja heitetään niin kauan kiviä kaivon kunnes niitä on siellä sovittu määrä. Sovitun määrän jälkeen esiin tulee Keiju (liite 13). Keiju kysyy keitä lapset oikein ovat ja miten he pääsivät satumaahan. Keiju kysyy onko lapsille yhtään keijupölyä jäljellä, sillä heidän lento taikansa loppuu ään yyy nyt. Lapset ja aikuiset kertovat, että keijupölyä ei ole enempää jäljellä. Keiju lupaa, että jos lapset ja aikuiset suostuvat köydenvetokisaan, voivat he siitä voittaa itselleen keijupölyä, jotta pääsevät takaisin kotiin. Otetaan haaste vastaan. Keiju kertoo, että hän haluaa, että lapset ottavat yhtä aikuista vastaan köydenvetokisan ja jos lapset voittavat saavat he kaikki palkinnoksi keijupölyä. Aloitetaan köydenvetokisa ja kisataan niin kauan kunnes lapset voittavat. Keiju pitää lupauksensa ja aikuinen ripottelee lasten päälle pölyä. Tämä ensimmäinen pöly oli kuitenkin vahingossa unipölyä.

Rentoutus: Käydään hetkeksi lepäämään ja aikuiset huljuttelevat huiveilla lasten päänpäältä. Nouseaan rauhallisesti istumaan ja keiju antaa keijupölyä, jota aikuinen ripottelee lasten päälle. Lasketaan kolmeen ja lennetään kotiin. Laskeuduttuamme takaisin päiväkotiin käydään läpi millainen seikkailu oli ja mikä oli parasta satumaassa. Lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään yhteisestä seikkailusta.

9 Villi viidakkoseikkailu

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Motoriset taidot; harjoitella ryömimistä, hyppimistä, tasapainoa, kierimistä, kuperkeikkoja, roikkumista sekä kiipeilyä

Välineet: Tunneli/tuoleja ja kangas, trampoliini, iso patja, vanteita/lattiamerkkejä, ohut patja, penkki/maalariinteippiä, narua, musiikkia + rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Venytä, venytä, jouta, jouta. Kyykkyyne mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloituseleikki: Viidakkopallo

Valitaan yksi metsästäjä, jolla on välineenään viidakkopallo. Muut menevät piirretyn ringin sisälle. Metsästäjä yrittää heittää palloaan niin, että se osuu toisten navan alapuolelle. Se, kehen pallo osuu, menee auttamaan metsästäjää heittämään viidakkopalloa ja saamaan muita kiinni.

Satujumppa: Villi viidakkoseikkailu

Tämä satujumppa tarvitsee hieman valmisteluja. Tarkoituksena on rakentaa käytössä olevaan tilaan/saliin tempurata. Tempuradalla lapset pääsevät itse olemaan viidakon eläimiä. Tempurata koostuu tunnelista (tuoleja ja kangas), trampoliinista ja isosta patjasta (pelkkä iso patja käy myös), vanteista (lattiamerkit käyvät myös), ohuesta patjasta, pitkästä penkistä (tai maalariinteipistä, jolla saa merkattua muutaman metrin pitkän alueen) ja narusta. Mahdollisesti, jos käytössä on puolapuut tai katosta roikkuvat narut ja renkaan, niitäkin voidaan käyttää hyväksi. Tempurata rakennetaan niin, että lasten on helppo siirtyä paikasta toiseen ja jokaisen paikan ympärillä on tarpeeksi tilaa. Tempuradan eri paikoista voidaan siis valita itselleen mieluisat, kaikkia ei tarvitse ottaa. Tempurataa rakentaessa tärkeintä on turvallisuus. Patjoja tulee laittaa ehdottomasti kaikkien paikkojen alle mistä lapsi voi pudota!

Satujumppakerta aloitetaan kertomalla lapsille, että tällä kerralla he pääsevät olemaan villojä eläimiä viidakkossa. Kerrataan lasten kanssa säännöt, joita muillakin jumppatunneilla on. Käydään lasten kanssa tempurata läpi niin, että aikuinen mallittaa jokaisen toiminnan ja lapset tulevat vuorotellen perässä. Aloitetaan leijonan luolasta eli tunnelista, ryömitään tunnelin läpi. Seuraavaksi mennään tiikerin loikkapaikkaan, jossa on trampoliini ja iso patja, tehdään erilaisia hyppyjä. Matka jatkuu elefantin kävelyllä, jossa on isot vanteet kaukana toisistaan ja niissä täytyy hyppiä tasajalkaan tai yhdellä jalalla vanteesta vanteeseen. Seuraavaksi mennään käärmeen luikertelu paikalle, jossa on pitkä patja. Siinä voidaan kieriä, kiemurrella tai jopa heittää kuperkeikkoja. Jatketään matkaa kohti kirahvin kurottelu pistettä, kävellään pitkää penkkiä tai merkattua aluetta pitkin kurottaen niin korkealla kun pystytään. Jatketään matkaa vielä krokotiilin joelle, jossa tasapainoillaan lattialla olevan narun

tai maalarinteipillä vedetyn viivan päällä, niin ettei krokotiili nappaa jalasta. Temppuradalla voi tilojen salliessa käyttää myös esimerkiksi katosta tulevia köysiä ja renkaita (tarzanliaanit) sekä puolapuita (gorillan kiipeilyseinä).

Esimerkki kierroksen jälkeen annetaan lasten kiertää rataa vapaasti. Taustalla voi soida mukaansa tempaava musiikki. Sopivan ajan kuluttua kerrotaan lapsille, että jokainen saa vielä mennä yhden kierroksen, jonka jälkeen kokoonnutaan yhteen istumaan piiriin. Piirissä kysytään lapsilta mikä oli heidän lempi paikkansa ja oliko kivaa leikkiä viidakon eläimiä. Kerrotaan lapsille, että rankan seikkailun jälkeen on rentouduttava.

Rentoutus: Pyydetään lapsia istumaan rennosti ja sulkemaan silmät. Luetaan lapsille hitaasti ja rauhallisella äänellä:

”Kuvittele että olet viidakon reunalla. Huomaa mitä siellä kasvaa.. katso, onko siellä mitään liikettä. Näet eläimen poikasen tulevan ulos pensaikosta. Se alkaa kävellä sinua kohti. Se näyttää kesyltä ja ystävälliseltä. Katso, minkä värinen se on.. katso, minkä kokoinen se on. Seuraa sitä, kun se liikkuu hyvin hitaasti sinua kohti. Ojenna kätesi ja toivota se tervetulleeksi. Tunne sen pehmeä kuono sormiasi vasten. Löydä taskustasi sille jotain syötävää. Kosketa sitä.. taputa sitä.. tunne sen pehmeä lämmin turkki. Miltä tuntuu saada uusi ystävä? (Pitkä tauko) Tämä eläin on hyvin viisas. Se tietää viidakosta hyvin paljon.. se tietää elämästä hyvin paljon. Se haluaa kertoa sinulle salaisuuden itsestäsi. Se haluaa kuiskata sen korvaasi. Se haluaa kertoa sinulle jotain tärkeää sinusta. Kuuntele mitä se sanoo. (Pitkä tauko) Kysy siltä jotain itsestäsi. (Pitkä tauko) Kuuntele sitten sen vastaus. Muista.. tämä eläin on hyvin viisas. Mitä luulet, mikä tämä eläin oikein on? (Belknap 1993, 32.)

Annetaan jokaisen lapsen vuorollaan kertoa mikä eläin heidän mielessään oli. Tämän jälkeen lopetetaan satujumppatuokio selkeästi ja kiitetään lapsia seikkailusta.

10 Lasten oma satu

Kesto: Noin 30 min.

Tavoitteet: Lasten osallisuus

Välineet: Rekvisiitat joita itse haluaa käyttää

Lapset voivat viimeisellä kerralla keksiä itse sadun ja siihen liittyvät liikkeet. Aikuinen auttaa tarvittaessa, mutta tarkoituksena on että lapset saavat pääasiassa itse kehitellä oman satujumpan. Aikuinen voi kuitenkin suunnitella aloituksen ja rentoutuksen tai vaihtoehtoisesti kysellä lasten lempileikkejä ja käyttää niitä. Jokaisen ryhmän kanssa ei aina ole mahdollista kehitellä omaa satua, mutta olisi tärkeää huomioida aina lasten osallisuus ja antaa lapsille mahdollisuus vaikuttaa toimintaan.

Venytä, venytä, joustaa, joustaa. Kyykkyyne mene ja yritä nousta. Heiluta peppua ja nosta jalkaa, tästä se satujumppa voi alkaa. (Outin lorupussi 2013.)

Aloitusleikki:

Satujumppa:

Rentoutus:

Lähteet:

Belknab, M. 1993. Lohikäärmeiden kesyttäminen, luovia rentoutusharjoituksia lapsille. TUL-Kuntopalvelut.

Fröbelin palikat. 2016. Jumppalaulu Fröbelin palikat [viitattu 11.1.2016]. Saatavissa: <https://www.musixmatch.com/lyrics/Fr%C3%B6belin-Palikat/Jumppalaulu#>

Niemelä, J. 2014. Kansikuva. Saatavissa: <http://vivas.fi/talta-nayttaa-suomi-18-mieletonta-valokuvaa-luonnosta/>

Lapin luontokasvatus- ja tiedotushanke. 2016. Ounasvaaran koivu - sadut luonnossa [viitattu 7.1.2016]. Saatavissa: <http://lapinluontokasvatus.wikispaces.com/file/view/Satujen+Rovaniemi+luontoleikit.pdf>

Laulu- ja lorujumppa. 2016. Karhu nukkuu [8.1.2016]. Saatavissa: <https://kasvatus.wikispaces.com/Laulu-+ja+lorujumppa>

Manner, H. 2016. Kierrätysversioita tutuista ulkoleikeistä. [viitattu 12.1.2016]. Kierrätyskeskus: Ympäristökoulu Polku. Saatavissa: http://www.kierratyskeskus.fi/files/11749/ulkoleikit_kierratysversioita.pdf

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. Liikuntaleikit [viitattu 12.1.2016]. Saatavissa: <http://www.mll.fi/nuortennetti/tukarit/leikkiasema/liikuntaleikit/>

Näkövammaiset lapset ry. 2016. Pitkäloikka ja rattaanpyörät - Liikunta- ja palloleikkejä päiväkotiin [viitattu 13.1.2016]. Saatavissa: <http://www.silmatera.fi/nakkarila/paivahoitoon/paivakoti-ikaiset-lapset/paivakotiin-liikuntaleikkejä/>

Otin lorupussi. 2013. Venytä, venytä.. [viitattu 4.1.2016]. Blogi-kirjoitus. Saatavissa: <http://outinlorupussi.blogspot.fi/2013/04/venyta-venyta.html>

LIITTEET

Liite 1

Liite 2

Liite 3

Hei lapset!

Minun nimeni on Simo siili. Kuulin, että te olette todella reippaita ja avuliaita ja minä tarvitsisin todella paljon teidän apuunne. Olen todella surullinen, sillä ystäväni Silja siili on kadonnut. Olimme Siljan kanssa leikkimässä metsässä piilosta ja oli minun vuoroni etsiä Siljaa. Laskin kymmeneen ja lähdin etsimään Siljaa. En kuitenkaan löytänyt häntä mistään. Etsin kaikki Siljan lempipiilot ja paikat, mitä ikinä vaan keksin. Viimeiseksi olen nähnyt Siljan ison kiven luona metsän keskellä. Minua pelottaa, että en löydä Siljaa varsinkaan yksin. Voisitteköhan te auttaa minua löytämään taas parhaan ystäväni?

Terveisin Simo Siili

Liite 4

Liite 7

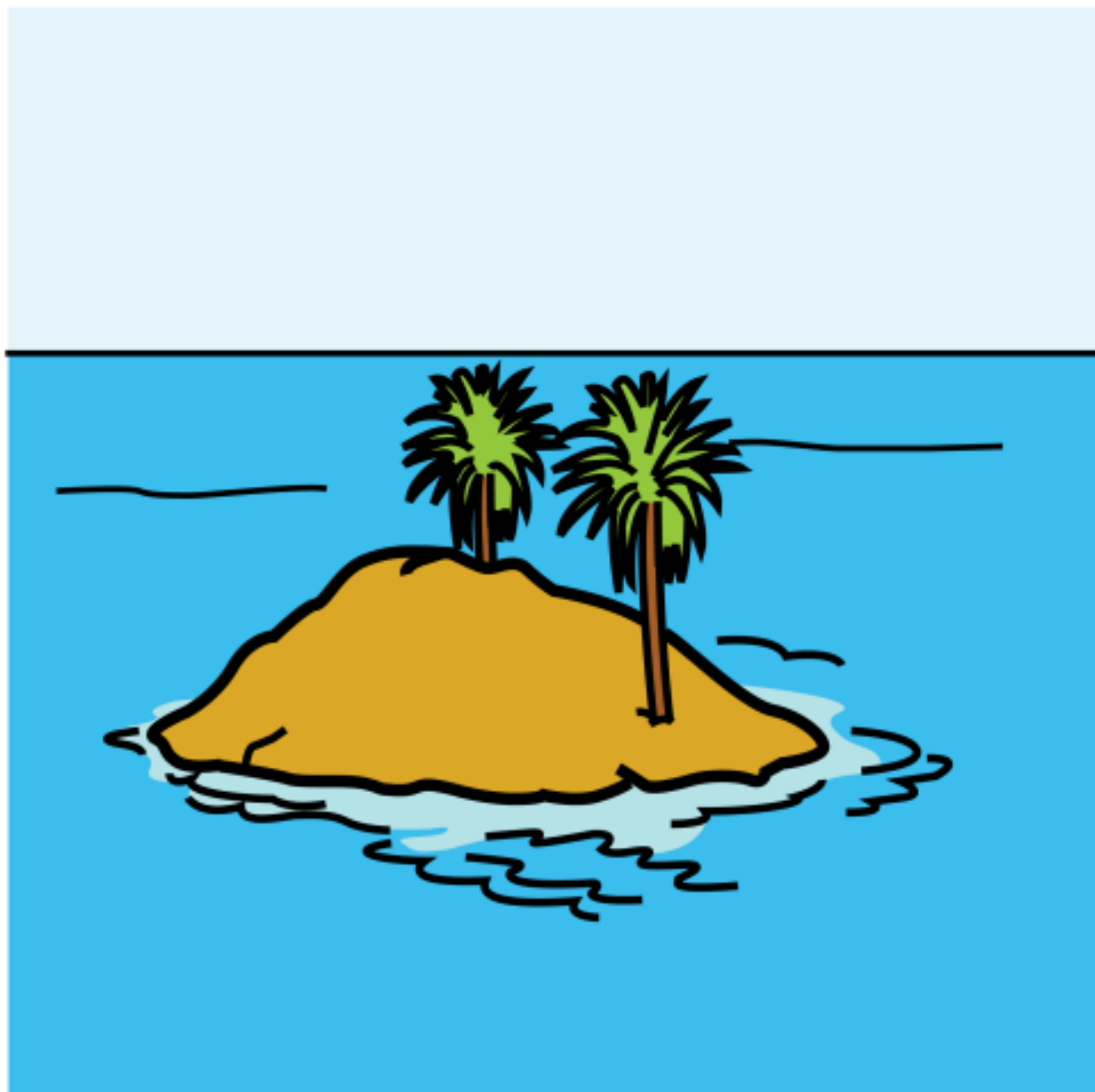
1. Tammikuu on pakkaskuu,
helmikuu on hiihtokuu,
maaliskuussa sulaa jää, jää, jää,
huhtikuu jo lämmittää.

2. Toukokuu on kukkakuu,
kesäkuu on uintikuu,
heinäkuussa hellesää, sää, sää,
elokuuhun kesä jää.

3. Syyskuu onkin sienikuu,
lokakuu on saapaskuu,
marraskuu taas jäätää maan, maan maan,
joulukuussa juhlitaan.

Liite 8

Liite 12

Jos onnistutte heittämään ____ palloa kaivoon, saatte palkinnon jonka avulla pääsette jatkamaan matkaa.

Liitteiden lähteet:

- Liite 1. 2016. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/orava-el%C3%A4inten-s%C3%B6p%C3%B6-jyrsij%C3%A4t-493790/>
- Liite 2. 2016. Saatavissa: <http://pirkka-aalto.blogspot.fi/2013/12/1111-21122013-lukuvuoden-loppu.html>
- Liite 4. 2016. Saatavissa: http://www.talorakentaja.fi/fi/Tarinat/29/Siilleille_talvipesia
- Liite 5. 2016. Saatavissa: <http://sunima.deviantart.com/art/Troll-girl-and-wolf-551636198>
- Liite 6. 2016. Saatavissa: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/luokka/esineet-muut?&page=13>
- Liite 7. 2016. Saatavissa: <http://peda.net/veraja/alajarvi/menkijarvenkoulu/eskarit/laulut>
- Liite 8. 2016. Saatavissa: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/luokka/muut-lajit?&page=2>
- Liite 9. 2016. Saatavissa: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/hak/saari>
- Liite 10. 2016. Saatavissa: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/hak/aarrekartta>
- Liite 11. 2016. Saatavissa: <http://creativdragons.com.au/wp-content/uploads/2012/07/Creative-Dragons-Hatchling.png>
- Liite 13. 2016. Saatavissa: http://www.clipartpanda.com/clipart_images/clipart-magic-fairy-royalty-2384608